

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Första Kammaren. N:o II.

Onsdagen den 15 Mars 1876.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för den 11 dennes och protokollet för den 4 dennes eftermiddagen.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet *Thyselius* anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren aflenna en Kongl. proposition, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående antagande af det metriska mått- och vigtsystemet.

Den Kongl. propositionen blef härefter föredragen och bordlagd.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 11 dennes bordlagda nådiga propositioner:

1:o om beviljande af pension å allmänna indragningsstaten åt Stallmästaren C. G. von Bahr;

2:o om beviljande af pension å allmänna indragningsstaten åt Lektorn A. Th. Bergius;

3:o angående pension å allmänna indragningsstaten för Professoren vid veterinärinstitutet i Stockholm F. Å. Lundberg;

4:o angående pension å allmänna indragningsstaten för Professoren Johan Peter Cronhamns enka;

5:o angående Norrbottens läns fördelning i fyra domsagor, omfattande vardera ett af länets fyra fögderier;

6:o angående skatteköp af det till Ramlösa helsobrunn upplätta kronohemmanet Köpinge N:o 4, ett halft mantal, i Raus socken inom Malmöhus län; och

7:o angående afsöndring af jord från kronan tillhöriga gatehuset N:o 12 Rörum i Kristianstads län till plats för ny kyrkobyggnad för Rörums församling.

Föredrogs Stats-Utskottets den 11 dennes bordlagda memorial N:o 31, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel.

1:sta punkten lades till handlingarne; och blefvo de i 2:dra, 3:dje och 4:de punkterna föreslagna voteringspropositioner af Kamraren godkända.

Vid föredragning af Stats-Utskottets den 11 dennes bordlagda memorial:

N:o 32, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens sjette hufvudtitel; och

N:o 33, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens sjunde hufvudtitel;

godkände Kamraren alla de i dessa memorial föreslagna voteringspropositioner.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 11 dennes bordlagda memorial N:o 34, i anledning af erhållen återremiss å en punkt i Stats-Utskottets utlåtande N:o 20, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 9 och 11 dennes bordlagda utlåtande N:o 18, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel.

1:sta punkten.

Herr von Ehrenheim: Mot hvad Utskottet i denna punkt tillstyrkt har jag icke någon anmärkning att framställa, men uti ingressen till Stats-Utskottets utlåtande angående denna hufvud-

titel förekomma följande ord: "och har Utskottet, då de särskilda lönestaterna blifvit af Riksdagen granskade och godkända samt de förhållanden, hvilka torde hafva utgjort grunden till Riksdagens åtgärd att de ifrågavarande anslagsbeloppen endast på extra stat bevilja, numera lära kunna anses icke vidare vara för handen, funnit giltig anledning nu icke förefinnas att samma belopp fortfarande på extra stat bibehålla".

Då detta åtminstone för mig låter något märkvärdigt, hoppas jag, att någon af Stats-Utskottets ledamöter upplyser mig om hvilka de ifrågavarande förhållanden äro, som numera kunna anses icke vidare vara för handen.

Grefve af Ugglas: På den fråga, som här blifvit till Stats-Utskottets ledamöter framställd, vill jag gerna lemna svar, ehuru jag trodde, att saken vore temligen själfklar, åtminstone för alla dem, som bevistade den föregående riksdagen. Om man ihågkommer den motivering, som Utskottet då begagnade, och de skäl, som då anfördes för att ställa anslag, hvilka ovilkorligen voro af ordinarie natur, på extra stat, så torde man erinra sig, att då på flera sätt framgick och uttalades den uppfattning att, då en tvist pågick om den frågan, huruvida anslag, uppförda på ordinarie och extra stat, skulle vara utsatta för olika behandling, så borde man icke, innan denna tvist blifvit sliten, på ordinarie stat uppföra åtskilliga ordinarie utgifter. Denna åsigt uttalades af Utskottet ganska öppet i fråga om flere poster, med hvilka dylik ändring skedde. Vid denna riksdag är deremot frågan om den så kallade "konflikten" icke längre, så att säga, vid lif. Under debatten i Andra Kammaren vid remissen af Kongl. Maj:ts nädiga proposition om statsverkets tillstånd och behof framställdes en bestämd fråga uti detta hänseende till chefen för Justitie-departementet, och då denna fråga af honom besvarades på så sätt, att interpellanten, hvilken var Herr Carl Ifvarsson, förklarade sig vara fullkomligt nöjd med den uppfattning, som framställdes uti det lemnade svaret, var i och med detsamma ju en slags likstämmighet rådande i afseende å uppfattningen af själfva saken. Den grund, som af förra Riksdagens Stats-Utskott uppställdes, fans ju icke längre, för att man ovilkorligen skulle på extra stat bibehålla hvad som icke hörde dit. Under sådana förhållanden tyckes det mig, att det Stats-Utskott, som vid förra riksdagen, på sätt nyss nämnt är, motiverade detta uppförande på extra stat, har haft full rätt att säga, att det icke finnes samma förhållanden samma osäkerhet, om jag så må säga, rådande i afseende på behandlingen af ordinarie och extra utgifter, och att det derföre icke är skäl att vidare på extra stat uppföra utgifter, som äro af natur att tillhöra ordinarie staten.

Grefve Hamilton: Den förklaring, som den siste ärade talaren, i egenskap af ledamot uti Stats-Utskottet, lemnat rörande den i inledningen till Utskottets utlåtande förekommande frasen, synes mig icke vara tillfredsställande af det skäl, att jag alldeles icke vet, på hvad sätt denna tvistefråga, som vid förra riksdagen

var lefvande och nu visserligen för ögonblicket hvilat, skulle kunna anses vara mera afgjord nu än då. Deremot vill jag gifva honom rätt deri, att en förklaring af denna fras är ganska enkel. Mig synes att en antydning om denna förklaring är gifven af en f. d. ledamot utaf Konungens Råd vid behandlingen af sjunde hufvudtiteln i Andra Kammaren.

Herr von Ehrenheim: Jag erinrar mig ganska väl, att vid förra riksdagen, då fråga om anslag till Kommerskollegium förvar, Stats-Utskottet låtit sitt tillstyrkande af detta anslag föregås utaf en motivering, sådan som den näst siste talaren omnämnde, men jag tror icke att jag misstager mig, då jag säger, att i öfverensstämmelse med denne talares reservation, Kammaren efter votering afslog denna motivering, hvilken också sedermera hvarken blef synlig uti någon annan punkt eller införd uti någon Riksdagens skrifvelse. Jag kan således icke säga annat än att det förvånar mig, att en af denna Kammare uttryckligen efter votering afslagen motivering likväl af 1876 års Stats-Utskott upprepas för Riksdagen.

Hvad den senare delen af förklaringen beträffar, så får jag säga, att den i visst afseende är för mig särdeles tillfredsställande. Jag har tagit med mig Justitie-statsministerns yttrande den 26 Januari i år, och detta lyder uti den viktigaste delen sålunda: "Men jag anser visserligen, att det gifves anslag, hvilka Riksdagen icke kan utan maktmissbruk ensidigt nedsätta eller indraga, och dit räknar jag t. ex. sådana, som äro nödvändiga för upprätthållande af institutioner, bestämda i grundlag eller allmän lag eller eljest tillkomna genom Konungens och Riksdagens gemensamma beslut, eller sådana som icke kunna indragas utan kränkning af enskildes rätt. Jag anser med ett ord, att frågan, när Riksdagen är i sin goda rätt att indraga ett ordinarie anslag, icke kan besvaras i allmänhet, utan att dervid måste tagas hänsyn till hvarje särskildt anslags beskaffenhet och natur".

Nu är denna åsigt alldeles densamma, som jag uti den strid, hvilken i denna fråga utkämpats, tillåtit mig att uttala. Jag instämmer deruti till alla delar, och då jag derjemte har all anledning att antaga, det äfven Andra Kammarens ledamöter i Stats-Utskottet vid denna riksdag instämma uti den förklaring, som här afgifvits, är det för mig en särdeles stor tillfredsställelse att finna stridsfrågan på detta sätt afgjord.

Herr Montgomery Cederhielm: Såsom af Utskottets utlåtande synes, finnes det två skäl för den föreslagna åtgärden att nu öfverflytta anslag från extra till ordinarie stat. Det ena är det af Herr von Ehrenheim omnämnda och hvaröfver han begärde förklaring, eller att de förhållanden, som utgjort grunden för Riksdagens åtgärd att bevilja de ifrågavarande anslagen på extra stat, nu icke längre förefinnas. I den frågan har jag ingenting att tillägga till hvad som blifvit sagdt, men såsom ledamot af Stats-Utskottet får jag nämna, att jag egentligen fäst mig vid den

senare delen af motiveringen, hvaruti alla de skäl framstälts, hvilka Utskottet anser tala för en dylik åtgärd. Efter min tanke behöfver man icke vara med om *alla* de motiv, som uti en motivering framställas; det kan vara nog, om man i motiveringen finner sådana motiv, som äro tillräckliga för att rättfärdiga den föreslagna åtgärden.

Grefve af Ugglas: Med anledning af hvad en talare här nyss yttrade, att han icke kunde inse, att frågan om anslags uppförande på ordinarie eller extra stat, om ock den, så att säga, vore uppskjuten, nu stode på någon annan punkt än vid föregående riksdag, ber jag att få hänvisa till det faktiska förhållande, som icke gerna torde bestridas, att riksdagsledamöter, hvilka vid förra riksdagen ansågo behof förefinnas att ställa åtskilliga anslag på extra stat, nu icke äro af samma åsigt. Detta faktum bevisar, efter min tanke, bäst, att verkligen några förändrade förhållanden inträffat.

Med afseende på den siste ärade talarens yttrande får jag säga, att jag icke skulle anse den motivering, som han särskildt omnämnde, vara fullt tillfredsställande i och för sig utan det andra, förut anförda motivet, derföre att fullkomligt samma skäl kunde hafva talat för att förfara på sådant sätt vid förra riksdagen. Orsaken dertill, att Stats-Utskottet då icke skref så, låg just uti de omnämnda förhållandena, som då rådde. Låt vara, att, såsom en talare här yttrat, Riksdagen icke godkände denna motivering, men då föregående Riksdags Stats-Utskott, på grund af då anförda skäl, på extra stat uppfört åtskilliga anslag, som icke hörde dit, så bör väl samma Utskott vid denna riksdag, om det nu ändrat åsigt och återgår till den ordinarie staten, anföra skäl derför, och det är då efter min tanke rigtigast att angifva det rätta skälet, hvilket — man må säga hvad som helst — likväl är att en del af representationen, som förut ansåg skäl förefinnas för att ställa anslag på extra stat, numera icke anser skäl dertill vara förhanden.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

2:dra, 3:dje och 4:de punkterna.

Biföllos.

5:te punkten.

Herr Hedlund: Jag har endast begärt ordet för att begagna tillfället att göra en vördsam hemställan till blifvande Stats-Utskott, huruvida icke Riksdagen skulle kunna vara befriad från att besluta öfver vaktmästarelöner. Vi känna alla, åtminstone de äldre riksdagsmännen, att detta härleder sig från tider, då man sökt specificera statsbudgetens utgifter så mycket som möjligt, för att hafva flera chancer vid omröstningarne i förstärkt Stats-Utskott.

Men denna period är nu lyckligt öfverstånden, och jag tror således, att det vore godt, om vi hädanefter icke behöfde besluta om lö-
 nerna till några vaktmästare, om icke möjligen Kammarens egne.

Öfverläggningen förklarades slutad, och punkten bifölls.

6:te och 7:de punkterna.

Biföllos.

8:de punkten.

Anslag till en
 militär-medi-
 cinsk lärokurs.

Grefve Hamilton: Mot bifall till det anslag, Kongl. Maj:t i denna punkt begärt, har jag ingenting att anmärka, men vill hemställa, att Kammaren måtte utesluta den senare delen af hvad Utskottet här tillstyrkt, nemligen om hvad Riksdagen skulle ytterligare säga Kongl. Maj:t i anledning af detta anslag. Jag anser i allmänhet och har äfven några gånger förut uttalat det inom denna Kammare, att Riksdagen icke onödigtvis bör skrifva till Kongl. Maj:t och framför allt att Riksdagen bör taga sig i akt att skrifva något, som i sjelfva verket är origtigt. För närvarande tyckes denna framställning vara rätt oskyldig, ty det kan svårigen blifva fråga om att inrätta någon större medicinsk undervisningsanstalt vid Garnisonssjukhuset, då man i närheten har en af den vidsträckt omfattning som Carolinska Institutet. Här är endast fråga om att bibringa militärläkare några särskilda insigter, som för utöfningen af deras yrke i fält äro nödvändiga. Det är således efter min tanke fullkomligt onödigt att till Kongl. Maj:t framställa en anhållan, som skulle åsyfta att uttrycka en farhåga, det afsigten härmed vore att inrätta en större militär-medicinsk undervisningsanstalt. En sådan skrifvelse är dessutom origtigt derföre att man anhåller, det Kongl. Maj:t måtte tillse, att utgifterna framgent icke må ökas utöfver hvad som nu blifvit föreslaget. Detta är något, som hvarken Riksdagen bestämdt kan önska eller Kongl. Maj:t bestämdt kan utfästa sig till, ty vi hafva ju sett, huru, i allmänhet taget, alla kostnader ökats år från år, åtminstone ganska betydligt under loppet af de 10 eller 20 senaste åren. Om således, vid en fullkomligt oförändrad organisation, det skulle blifva nödvändigt att framdeles höja anslaget dertill, har ju Riksdagen genom att göra en framställning i detta syfte på förhand förklarat sig obenägen mot hvad som dock bör bifällas. Jag hemställer således om bifall till Utskottets förslag med uteslutande af den sista punkten från och med ordet "men".

Herr Hedlund: I likhet med den siste ärade talaren kan jag icke finna det vara särdeles lämpligt, att Riksdagen beledsagar sitt bifall till Kongl. Maj:ts proposition om ett anslag med en sådan faderlig admonition, som ligger uti den sista punkten af Utskottets tillstyrkande. Jag tror, att vi uti det enskilda lifvet icke gerna skulle taga emot en sådan. För min del är jag såle-

des mycket böjd för att, derest detta anslag beviljas, utesluta denna sista punkt. Men då jag ser, att så många af Andra Kammarens ledamöter uti Stats-Utskottet varit reservanter i denna punkt, motser jag, att Andra Kammaren äfven skall afslå punkten, och att det följaktligen kommer till gemensam votering. Huru min röst då skall falla, har jag verkligen icke klart för mig. Å ena sidan kan kan jag icke annat än beakta riktigheten af den åsigt, som fordrar, att när förändrade förhållanden, vare sig på det militära eller andra områden påkalla nya insigter hos dem som egnat sig åt detta område, staten ock bör bereda möjlighet för dem att förskaffa sig dessa insigter, men å andra sidan kan jag icke blunda för, att det här är fråga om att inslå på en ny väg, nemligen att till den medicinska kursen lägga en ny speciel kurs, sedan den förra blifvit genomgången. Det kunde låta tänka sig, om det vore fråga om en provisorisk kurs -- och för äldre läkare, som tagit sin grad under äldre förhållanden kunde det väl vara nyttigt att komplettera sina kunskaper -- men att deremot inrätta en permanent institution, hvilket innebär, att äfven de yngre läkarne skulle genomgå denna kurs, synes mig förenadt med vissa betänkligheter, ty det skulle vara en ganska genomgripande förändring i vårt undervisningsväsen.

Anslag till en
militär-medi-
cinsk lärokurs.
(Forts.)

Jag vill, som sagdt, icke neka, att det kan vara nyttigt, särdeles om anslaget beviljas på extra stat, men jag hyser dock mina betänkligheter och vill derföre hafva tillfälle att närmare undersöka frågan, innan jag binder min röst.

Herr Montgomery Cederhielm: Inom Utskottet var man af den mening, att en ganska stor nytta skulle vinnas och ett godt ändamål främjas genom beviljande af det här ifrågasatta lilla anslaget, och jag tror icke heller, att i denna Kammare tankarne äro särdeles delade derom, att detta anslag, om det bifölles, vore väl användt. I Kongl. Maj:ts proposition är så omständligt och noga redogjort både för undervisningens gång och hvad med den ifrågavarande kursen afses, att jag icke behöfver upptaga tiden med att yttra något derom, utan anhåller endast, att hvad der är i sådant hänseende anfördt må tagas i betraktande, och är säker att hvarje tvekan om anslaget nytta dervid skall försvinna. Men i afseende på det tillägg, som Grefve Hamilton ansåg mindre lämpligt, eller orden: "men att vid anmälan" o. s. v., så torde det vara nödvändigt att, som man säger, något röja postverkets hemligheter, och jag får då säga, att det bestämdt varit omöjligt att inom Utskottet genomdrifva detta anslaget, om man icke gjort ett sådant tillägg. Jag tror verkligen också, att om hvardera Kammaren skulle fatta beslut i enlighet med den åsigt, som dess fleste ledamöter inom Utskottet omfattat, och således Andra Kammaren afslå Kongl. Maj:ts framställning i frågan på sätt det af denna Kammarens ledamöter inom Utskottet afgifna förslag innehåller, skulle frågan hafva mycket större sannolikhet att gå igenom i en gemensam votering, om detta tillägg funnes, än om det toges bort. Då jag varmt intresserar mig för denna frågas framgång, tror jag

Anslag till en
militär-medi-
cinsk lärokurs.
(Forts.)

att man kan ingå på att göra det ifrågavarande tillägget, mot hvilket väl åtskilligt kan sägas, men som dock är af beskaffenhet att icke verka särdeles skadligt, men möjligen kunna främja denna fråga, hvars utgång i annat fall torde vara ganska tvifvelaktig.

Grefve af Ugglas: Jag är i allt väsentligt förekommen af den siste talaren och får endast vitsorda hvad han sagt. Såsom herrarne se af reservationen, finnas bland reservanterne alla de tre ledamöter af Andra Kammaren, som tillhörde den afdelning af Utskottet, der denna fråga först behandlades. Inom Utskottet, der jag af sjukdom var hindrad att närvara, var det, efter hvad jag hört, ganska svårt att genomdrifva anslaget, och säkert är, att jag hört åtskilliga af Utskottets ledamöter uttala, att de gifvit sitt bifall till Utskottets tillstyrkan af anslaget endast under den förutsättning, att de hade någon säkerhet för att icke, åtminstone i den närmaste framtiden, kostnaderna för denna institution skulle stiga högre, och att man finge för Kongl. Maj:t uttrycka sina förhoppningar i sådant hänseende. Om, såsom Herr Hedlund nämnde, man kan antaga, att Andra Kammaren, i enlighet med denna uppfattning, afslår Kongl. Maj:ts framställning, så är det mycket säkert, att, om man ändrade denna fras, blefve den majoritet af Andra Kammaren, som vid gemensam votering komme att afgifva sin röst för afslag å framställningen, betydligt större än eljest, och således chanserna för anslagets genomdrifvande mindre. Grefve Hamilton har förklaradt tillägget vara enligt hans tanke temligen oskyldigt, och då så är, tycker jag icke att man i närvarande stund, till följd af en, låt vara ganska berättigad, skrupel i afseende på ordalagen, bör utsätta sig för att hela anslaget afslås, och det bör väl vara klart för de ledamöter af Andra Kammaren, för hvilkas skuld detta tillägg blifvit gjordt, att, om under tidernas lopp det visar sig att, vare sig för att kunna hafva större nytta af kursen eller till följd af stegrade pris i allmänhet, man måste höja anslaget, Kongl. Maj:t icke skall anse sig bunden af en sådan Riksdagens begäran. Då jag således under alla förutsättningar anser tillägget vara alldeles för obetydligt för att man för dess skuld möjligen skulle utsätta sig för hela förslaget förkastande, hemställer jag om bifall till Utskottets förslag äfven med det dervid fogade tillägget.

Grefve Hamilton: Jag ber om ursäkt att jag ännu en gång uppträder i denna fråga, som kan synas vara af mindre vikt, men, om jag också med mitt yttrande icke kunde vinna mer än att vid en gemensam votering Herr Hedlund anslöte sig till den åsigt, jag i frågan hyser, så skulle jag anse några minuter väl använda. Skälet, hvarför jag vid denna fråga fäster så stor vikt, är, att det verkligen finnes åtskilliga insigter och praktiska färdigheter, som äro nödvändiga för militärläkare, men icke kunna anses vara i lika måtto nödiga för alla andra läkare, samt att, om man icke bereder särskildt tillfälle för militärläkare att förvärfa dessa insigter och färdigheter, det blir nödvändigt att gifva dem åt alla

läkare, på det att icke militärläkarne må sakna dem, och man skulle då nödgas förlänga den allmänna medicinska kursen, hvilken redan nu är lång nog. Hvilka dessa särskilda insigter och färdigheter äro finnes så grundligt och vidlyftigt utveckladt i statsråds-protokollet att jag icke behöfver derom yttra mig. Det är af denna anledning som jag ansett viktigt, att man genom en mindre omfattande kurs söker fylla den lucka i den medicinska undervisningen, som för närvarande onekligen finnes. Hvad beträffar det skäl för bifall till Stats-Utskottets förslag oförändradt, som af tvenne ledamöter af Utskottet blifvit anfördt, skulle det möjligen kunna gälla, såvida icke Andra Kammarens ledamöter i Utskottet bifogat betänkanudet sin reservation. Om de icke gjort detta, oaktadt de i sjelfva verket icke varit särdeles hågade för att bevilja anslaget, och deras bifall blifvit lemnadt endast under förutsättning att det af Utskottet föreslagna villkor tillades, skulle man kunnat hoppas, att, då man underkastade sig sjelf något som man ansåg mindre lämpligt, man skulle derigenom vinna bifall till sjelfva anslaget. Men då, oaktadt Första Kammarens ledamöter medgifvit detta tillägg, Andra Kammarens ledamöter ändock reserverat sig mot förslaget, kan jag icke se, att man genom att bibehålla detta öfverflödiga och efter min tanke olämpliga tillägg skulle kunna vinna något. Jag vidhåller derfor mitt förra yrkande.

*Anslag till en
militär-medi-
cinsk lärokurs.
(Forts.)*

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag kan icke annat än instämma med den siste och näst föregående talaren deruti, att ifrågavarande ord borde tagas bort, icke allenast derfor, att, såsom det nämndes, det ligger något ogrannlaga deri, utan äfven derfor, att de lägga ett band på Riksdagen sjelf, ty, om sakförhållandena utveckla sig så, att ett eller annat tusental kronor utöfver det här föreslagna beloppet verkligen befinnas erforderliga för upprätthållande af denna institution, så har man denna gamla skrifvelse, deri man bedt Kongl. Maj:t tillse att kursen icke måtte blifva dyrare, och det blir då mången, som anser att det icke går an att öka anslaget, emedan i sådant fall Riksdagen skulle förlora något af sin värdighet. Alla sådana förut fattade beslut och bestämmelser synas mig derfor olämpliga. Beträffande anledningen, hvarför man föreslagit detta tillägg, har jag erfarit att det varit den, att många bland Stats-Utskottets ledamöter sjelfva hyste den tanke, som de trodde vara delad af äfven andra riksdagsmän, att nemligen sjelfva anslaget lättare skulle kunna genomdrivas, om det finnes någon borgen för att icke institutionen, sedan den en gång blifvit införd, skulle befinnas medföra större kostnader, än man från början antagit och vill för ändamålet utgifva. Jag vill då erinra om huru man tillförene gått till våga vid liknande tillfällen. Man har satt ett sådant anslag på extra stat, ty ehuru skilnaden mellan ordinarie och extra anslag ursprungligen är den, att de förra afse permanenta och de senare temporära och tillfälliga behof, har man dock äfven i alla tider uppfört på extra stat anslag till sådana institutioner, om hvilkas fortfarande behöflighet

Anslag till en
militär-medi-
cinsk lärokurs.
(Forts.)

man hyst någon ovisshet. Så till exempel står Styrelsen för statens väg- och vattenbyggnader ännu på extra stat, emedan Riksdagen vid åtskilliga tillfällen förklarar sig icke veta om denna institution är sådan, som det dermed afsedda ändamålet kräfver. Det synes mig därför vara full anledning att sätta nu ifrågavarande anslag på extra stat, och en sådan åtgärd borde vara lika lugnande som den här föreslagna skrifvelsen. Om då Kongl. Maj:t vid en blifvande riksdag ånyo äskar anslag för samma ändamål, måste begäran derom vara åtföljd af tillkännagifvande, huruvida det nu begärda beloppet motsvarat behofvet, och Riksdagen får ånyo taga frågan i öfvervägande utan att vara bunden af en sådan skrifvelse, som den man nu velat bifoga anslaget beviljande. På dessa skäl anhåller jag, att ifrågavarande 8,500 kronor måtte såsom extra anslag beviljas, utan att dervid fästes det föreslagna vilkoret.

Herr Hedlund: En föregående talares ord hafva gifvit mig mod att ännu en gång yttra mig i detta ämne, ehuru jag måhända redan genom mitt första anförande satt Kammarrens tålamod på prof.

Min hufvudsakligaste betänklighet mot beviljandet af detta anslag var, att man derigenom möjligen skulle skapa en fast institution, som icke blott hade till ändamål att fylla bristen i äldre läkares undervisning, utan äfven komme att ingripa i de yngre läkarnes undervisning på det sätt, att denna kurs skulle blifva ett kompetensvilkor för befordran på militärläkarebanan; men, om man, såsom den siste talaren föreslagit, ställer detta anslag på extra stat, förlorar denna betänklighet eller detta argument sin verkan, och jag för min del tvekar då icke längre att bifalla anslaget, förutsättande att dermed också det föreslagna tillägget uteslutes.

Medan jag har ordet, ber jag att få nämna, med afseende å hvad den högt ärade Kanslern för universiteten yttrade derom att man icke bör förlänga den redan nu nog långa medicinska undervisningen, att jag fullkomligt delar hans farhågor i fråga om de långa akademiska kurserna, men jag tror, att den medicinska kursens längd mindre beror på de rent medicinska studiernas vidlyfthet, än på de propedeutiska studiernas alltför stora omfång, och om man icke skall få gråhåringar, som utgå från universiteten, bör enligt min tanke inskränkning i dessa förberedande studier göras. I sjelfva saken vill jag påpeka, att vi här hafva en god jemförelse i hvad man gjort på vissa orter för undervisningen i ritning. Man ville i folkskolorna införa undervisning i ritning, men som det fans en del gamla lärare, som icke kunde rita, inrättades provisoriska undervisningskurser, hvarigenom tillfälle öppnades för dessa äldre lärare att inhemta grunderna för ritkonsten, och, sedan dessa äldre lärare sålunda genomgått kursen, upphörde denna, ty undervisning i ritning meddelas nu i seminarierna.

Som jag redan yttrat, skulle den betänklighet, jag hyst mot

detta anslag, häfvas, om man ginge in på den siste talarens förslag, hvilket jag därför gerna vill understödja, och jag föreställer mig äfven, att anslaget på sådant sätt skulle hafva större utsigter att gå igenom i Andra Kammaren.

Anslag till en militär-medicinsk lärokurs.
(Forts.)

Grefve af Ugglas: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång uppträder i denna fråga, men jag anser mig böra fästa uppmärksamheten på ett yttrande af Grefve Hamilton, hvilket möjligen skulle kunna missleda någon, ehuru jag är förvissad om, att detta icke varit hans afsigt. Han invände nemligen emot mig och en annan ledamot af Stats-Utskottet, att det af oss anförda skäl för bibebållande af slutmeningen i Utskottets hemställan, eller att man derigenom skulle kunna försäkra sig om Andra Kammarens bifall till Kongl. Maj:ts förslag, icke vore hållbart, då Andra Kammarens utskottsledamöter afgifvit reservation mot förevarande punkt. Men jag vill då bedja herrarne vara goda och räkna, huru många de äro, som reserverat sig. De äro endast sex, och sålunda hafva sex gått in på anslagets beviljande under vilkor af det ifrågasvarande tillägget. Under sådana förhållanden kan man väl antaga, att samma skäl, som gjort sig gällande för dessa sex, som icke reserverat sig, äfven skall inverka på en och annan ledamot i Kamrarne, och då jag är fullkomligt öfvertygad om nyttan af denna speciela läkarekurs och jag i hvad fall som helst önskar dess införande, anser jag det vara rätt att begagna de medel, som bereda åtminstone en chance att få förslaget att gå igenom.

Emot en annan talare, som motsatte sig det ifrågasatta tillägget egentligen af den orsak, att Riksdagen derigenom skulle lägga ett band på sig sjelf för framtiden, ber jag få anmärka, att detta har sin fullkomliga rättighet hvad de närmast följande åren beträffar, men å andra sidan bör det ju stå klart för hvar och en, att Riksdagen icke kan fatta beslut bindande för all framtid, utan om den efter till exempel 8 eller 9 år vill taga i betraktande möjligen inträffade nya förhållanden, läser den nu omtvistade meningen icke utgöra något hinder därför.

Jag förklarar för min del min öfvertygelse vara, att utan detta tillägg komma en betydlig mängd röster att gå förlorade i Andra Kammaren, hvilka deremot, med en dylik säkerhet för den närmaste framtiden, skulle vara villige att nu bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Wijkander: Då den talare, som näst före den siste hade ordet, för andra gången betonade, att den ifrågasvarande undervisningen skulle hafva sin egentliga betydelse för de gamle läkarne, ber jag få förklara, att jag anser detta bero på en missuppfattning. Faktum är, att de unga läkarne icke ega tillfälle att vid de medicinska skolorna inhemta de kunskaper, hvilka de behöfva för sin speciela utbildning till militärläkare. Förevarande förslag afser att afhjelpa denna brist och bereda de unga läkarne tillfälle att förvärfva sig de insigter, hvilka de icke kunna erhålla

Anslag till en
militär-medi-
cinsk lärokurs.
(Forts.)

genom den allmänna medicinska undervisningen; därför har Stats-Utskottet efter mitt förmenande ganska riktigt föreslagit anslagets uppförande å ordinarie stat. Jag ber att få instämma uti Grefve Hamiltons yrkande.

Grefve Hamilton: Jag ber endast att få förena mig med Herr Wærn uti det af honom framställda förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talemannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen 1:o, att Utskottets förevarande hemställan måtte bifallas; 2:o af Herr *Wijkander*, att samma hemställan skulle bifallas, dock med uteslutande af den senare delen deraf, så lydande: "men att vid anmälan af detta beslut Riksdagen må i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t i nåder tillse, att den ifrågavarande undervisningskursen så anordnas, att berörda anslags belopp må framgent blifva för ändamålet tillräckligt"; samt 3:o af Herr *Wærn*, att Kammaren, med afslag å punktens senare del, skulle bifalla den förra delen på det sätt, att det ifrågavarande anslaget beviljades på extra stat.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, sedermera proposition på punktens antagande med uteslutande af den senare delen deraf, då svaren utföllo med många nej jemte åtskilliga ja, och slutligen proposition på Herr *Wærns* ofvanberörda yrkande, hvilken proposition besvarades med många så väl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter det Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, såsom kontraproposition vid voteringen antagit bifall till punkten, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att Kammaren, med afslag å senare delen af Stats-Utskottets i 8:de punkten af utlåtandet N:o 18 gjorda hemställan, skall på det sätt bifalla förra delen af samma hemställan att det ifrågavarande anslaget beviljas på extra stat, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Utskottets förevarande hemställan oförändrad.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—50.

Nej—52.

9:de, 10:de och 11:te punkterna.

Biföllos.

12:te punkten.

Mom. a.

Herr vice Talmannen: Såsom herrarne torde hafva sett, finnes äfven jag antecknad såsom reservant vid förevarande punkt, ehuru i olika rigtning mot flertalet af reservanterne i denna Kammaré. Flera skäl hafva dertill föranledt mig, och ett af dem är, att jag icke kan godkänna den motivering, som ligger till grund för Utskottets hemställan om afslag, och detta icke endast derföre, att deri yrkas afslag, utan äfven emedan i densamma inkastats satser, hvilka jag anser allt för vådliga för att kunna med tystnad förbigås. Jag vill emellertid icke, för den händelse att resultatet af Kammaréns förhandlingar öfver förevarande punkt blifver bifall till vare sig mitt eller öfrige reservanters yrkande, och således Utskottets motivering lemnas å sido, besvara Kammarén med de anmärkingar, hvartill samma motivering kan gifva mig anledning, utan jag ber endast få reservera min rätt dertill, derest någon diskussion skulle öfver nämnda motivering uppstå.

Hvad sjelfva saken beträffar, är det visserligen sant, att anslaget till vapenöfningar under loppet af de sista tio åren undergått en betydlig förhöjning, men denna har varit motiverad af nämnda öfningars utsträckning, hvaremot till följd af de förändrade prisen icke försiggått någon förhöjning i anslaget. Den plan, som Kongl. Maj:t för dessa öfningar godkänt, har äfven Riksdagen vid särskilda tillfällen gillat; men för öfningarnes utförande i enlighet med densamma räcka icke de medel, som blifvit anslagna, och särskildt har det visat sig, att de större fältöfningarne, som äro nödvändiga så väl för truppen som i synnerhet för befälet, icke kunna hållas på det sätt meningens varit, eller hvarje år, utan förekommit endast tre gånger på nio år och således hvart tredje år.

En del af Utskottets ledamöter hafva i sin reservation yrkat ett lägre anslag än det Kongl. Maj:t begärt, såsom förhållandet var äfven föregående år, och till grund för detta lägre anslags bestämmande skulle ligga en beräkning öfver medelpriset för fem år. Jag vill icke betrida rigtigheten af denna beräkning, men jag har icke sett den, och likasom jag förra året icke instämde uti det yrkande, som på grund af densamma framställdes, har jag icke heller nu ansett mig kunna göra det. Deremot har jag för mig två förra året af Arméförvaltningen uppgjorda beräkningar, som utvisa ett större behof, och för så vidt jag kan se, skulle den ovilkorliga följdén af det lägre anslaget beviljande blifva en afkortning i vapenöfningarne. Det är sant, att armén blifver äfven

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

Förhöjning i indelta arméns öfningsanslag. (Ports.) i det fallet icke öfivad, men icke vinner den den öfning, som Kongl. Maj:t afsett och Riksdagen äfven i principen gillat. På grund häraf har jag i min reservation yrkat det större anslaget och anser mig nu böra kvarstå vid detta mitt yrkande.

Herr von Geijer: Jag har med största uppmärksamhet läst så väl Utskottets som reservanternes förslag i förevarande punkt och dervid kommit till den åsigt, att motiven icke i någotdera förslaget öfverensstämman med klämman. Utskottet hemställer om afslag å den begärda förhöjningen af anslaget till indelta arméns öfningar förnämligast på den grund, att hvarje utsträckning af exercisen vid armén ökar rust- och rotehållarens börda. Dervid har Utskottet icke beaktat, hvad reservanterne mycket riktigt andtydt, att det icke är frågan om ökade öfningar, utan om anslagets höjande i anseende till stegrade varupris för uppehållande af de öfningar, som redan nu äro eller åtminstone anses vara af statsmakterna, enligt en antagen plan, fastställda. Jag tror att Utskottet bort, för att intaga en klar ställning till frågan, hafva sagt, att de i nämnda plan upptagna öfningarne äro i allmänhet tilltagna längre än som under nuvarande förhållanden kan anses nyttigt och lämpligt, alldenstund dessa öfningar utsträckts öfver den gräns, som icke kan öfverskridas, utan att indelta armén, hvars soldatesk består af jordbrukare, hotas med upplösning.

Hvad åter beträffar reservanterne, kan jag icke förstå annat, än att, om de anse skäl finnas att tillhandahålla Kongl. Maj:t tillräckliga medel för öfningarnes uppehållande efter planen, borde de beviljat det af Kongl. Maj:t föreslagna anslaget oförminskadt. Det skäl de anföra, hvarföre de anse en nedsättning böra egas rum, eller att beräkningen skulle ske efter fem års medelpris i stället för efter den af Arméförvaltningen angifna grund, kan jag för min del icke fatta. Jag hemställer till dem, om de verkligen tro, att öfningarne nästkommande år skola kunna verkställas, om anslaget höjes blott med 270,000 kronor.

Den siste talaren framhöll, att om anslaget till öfningarne höjdes blott till sistnämnda belopp och ej till 425,000 kronor, som Kongl. Maj:t föreslagit, detta ofelbart komme att leda derhän, att en del af de öfningar planen upptager måste inskränkas eller inställas. I afseende å den summa, som Kongl. Maj:t begärt, ber jag få fästa uppmärksamhet på, att ungefär ett lika belopp beräknades vid sista statsregieringen vara behöfligt; och detta synes mig bevisa att det är alldeles fåfängt hoppas, att det af reservanterne beräknade anslaget skall kunna räcka till.

Det förefaller mig som både Utskottet och reservanterne anse att med den arméorganisation, vi nu hafva, går det ej an hafva så långa öfningar som planen bestämmer, men Utskottet vill minska dem i någon mån mera än resevanterne.

Det ändamål man med de långa öfningarne afsett, eller att bilda kadrer för en blifvande värnpligtsarmé, möter, enligt min uppfattning, så många hinder, beroende på organisationen och det

sätt, hvarpå manskapet måste rekryteras, att man icke heller i det afseendet kan erhålla den fördel man förestält sig.

Jag förenar mig med Utskottet i det slut, hvartill Utskottet kommit, men jag skulle, såsom nämndt, önskat att det varit mera välbetänkt motiveradt.

Vid förra riksdagen var jag bland dem, som motsatte sig öfningsanslagets höjande; jag är af samma åsigt nu och tror ej att ökade öfningar utöfver dem, hvartill medel redan finnas tillgängliga, kunna ur någon synpunkt vara önskliga; en ny arméorganisation kunna vi väl ock hoppas snart blifva införd.

Jag röstar för bifall till Utskottets förslag.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 7 e. m.

Herr Ekman, Carl: Den föregående talaren har nu åter framhållit, hvad förut i denna Kammare blifvit anmärkt, eller att motiven till en af Utskottet gjord framställning icke skulle vara rullt nöjaktiga. Det torde då vara skäl att en gång för alla erinra om ett förhållande, som dock borde vara lätt insedt af en hvar ledamot af Riksdagen, att i ett Utskott, som är sammansatt af 24 personer och som har så många frågor att behandla som Stats-Utskottet, är det omöjligt, med mindre Riksdagen derigenom skulle blifva i ej ringa mån förlängd, att åstadkomma en motivering, som vid alla tillfällen utreder hvad majoriteten i de minsta detaljer önskar anfördt såsom stöd för den framställning, med hvilken Utskottet framkommer. Föreskrifver Riksdagen att Utskottet skall göra detta, så låter det sig naturligen verkställa, men då måste äfven motiveringen till hvarje framställning blifva föremål för en så grundlig behandling, att deraf uppstår ett helt annat och mera vidlyftigt arbete, än Utskottet ansett att Riksdagen af detsamma önskar.

Hvad nu beträffar motiveringen till den förevarande punkten, så lärer det icke vara min sak att försvara densamma, alldenstund jag anfört min reservation; jag skulle således möjligen kunna förbigå den med tystnad, men det torde icke vara ur vägen, att jag lemnar Kammaren en liten inblick i de åsichter, hvilka jag tror, ehuru icke i motiveringen uttalade, likväl i väsentlig mån hafva bidragit till den framställning, majoriteten för Riksdagen framlagt. Jag tror icke, att det stått för majoriteten fullt klart, att fråga icke varit om annat, än att öfningarne skulle ske efter samma plan, som Konungen och Riksdagen förut bestämt, utan man har verkligen trott, att det varit ifrågasatt att verkställa öfningarne i större utsträckning och att på grund deraf det nu begärda, temligen betydliga anslagsbeloppet vore erforderligt. Att man likväl i motiven icke tillåtit sig uttala något sådant, som hos en eller annan ledamot kunnat vara en föreställning, men hvilket man icke förmått fullt klart ådagalägga, är ju naturligt. Vidare tror jag, att åtskillige, som varit i tillfälle att på närmare håll se, huru anordningarne blifvit vidtagna för de större fältmanövrerna, som

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

*Förhöjning af
Indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

egt rum, trots sig finna, att genom iakttagande af ett annat för-
faringsätt än det hittills brukliga skulle större besparingar kun-
nat göras, hvarigenom de gifna anslagen blifvit mera tillräckliga,
än de under de föregående åren visat sig hafva varit. Jag får
öppet bekänna att jag tror, att i detta afseende något kunde vara
att göra, och detta säger jag utan att derigenom vilja göra mig
skyldig till uttalande af något klander mot dem, som haft sig
ålagdt att vidtaga dessa anordningar. Af erfarenheten känna vi
något hvar, att när man vet att man för ett visst ändamål är
inskränkt till vissa tillgångar, kunna dessa tillgångar göras för
sitt ändamål mera tillräckliga, än om man vet att man kan an-
vända tillgångar, som till sitt belopp icke äro så begränsade.
Detta är äfven en af de anledningar, hvarför jag, ehuru jag väl
vet, att fråga icke är om att verkställa öfningar efter någon annan
och vidsträcktare plan än den en gång fastställda, likväl trots,
att man skulle kunna befordra det här åsyftade målet, som är
arméns tjenstduglighet, genom att anvisa ett belopp, något mindre
än det af Kongl. Maj:t åskade. Det har dervid synts mig, att
man ej kunde följa någon annan och bättre beräkningsgrund än
den, som af reservanterne blifvit angifven och som äfven är der-
samma som den, hvilken af den militäre ledamoten i föregående
års Stats-Utskott följdes, då han för sin del tillstyrkte, att Kongl.
Maj:ts då framlagda förslag om ökande af öfningsanslaget måtte
så till vida bifallas, att för ändamålet anvisades 270,000 kronor.

Efter denna i korthet afgifna förklaring om huru jag betrak-
tat förevarande fråga, vågar jag anhålla om proposition på bifall
till den af åtskillige ledamöter i denna Kammare afgifna reser-
vation.

Herr Mannerskantz: Den siste aktade talaren — Stats-
Utskottets ordförande — yttrade, att man i allmänhet icke kunde
vänta, att nämnda Utskott på något nöjaktigt, riktigt eller full-
ständigt sätt skulle motivera sina framställningar till Riksdagen,
och att man derföre icke heller borde fästa någon vikt vid den
motivering, som åtföljer Utskottets hemställan i den nu föredragna
punkten. Det måste också medgifvas, att vi sedan länge äro
vana vid, att Utskottets motiv alltid äro korta och, om icke
alltid dock alltför ofta, jemväl mycket litet innehållsrika. Vid
detta tillfälle möter oss dock det egna förhållandet, att vi ifrån
Utskottet hafva fått emottaga en motivering, som icke blott är
mycket kort, utan som, efter min uppfattning deraf, också på
samma gång har ett särdeles kärnfullt innehåll; ty den innefat-
tar en med raska och säkra drag gjord teckning af hela den ställ-
ning hvori den viktiga frågan om betryggandet af vårt lands för-
svar för närvarande befinner sig, och lemnar derföre osökt an-
ledning att — såsom kommentarier till Utskottets yttrande —
derom anställa några betraktelser.

Innan jag ingår deri, måste jag dock uttala en anmärkning
emot Utskottets för mig, likasom säkerligen för hvarje annan oin-
vigd, alldeles obegripliga förfaringsätt, att i samma punkt gifva

svar å en Kongl. proposition, angående tillökning i anslaget för indelta arméens vapenöfningar, och å ett par enskilda motioner, som åsyfta en total förändring af hela vår nu varande härorganisation. Det är någonting häri, som, såsom jag sagt, har ett mycket oförklarligt utseende, men då denna del af föreliggande fråga är af jemförelsevis ringa vikt, vill jag icke heller uppehålla mig med att försöka leta upp skälen, hvarföre Utskottet gjort denna sammankoppling af så olikartade ämnen, och jag öfvergår derföre till det hufvudsakliga i Utskottets märkliga motivering, eller till granskning af de verkliga, egentliga skäl, hvarpå Utskottet velat stödja sig, då det afstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition om den i fråga varande, för det uppgifna viktiga ändamålet väl behöfliga anslagstillökningen.

*Förhöjning i
indelta arméens
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

Utskottet yttrar härom, att det, under nu varande förhållanden, då fråga är om en reorganisation af hela vårt försvarsväsende till lands, med allt hvad dertill hörer, icke finner skäl eller anser vara af oundgängligt behof påkalladt att taga i betraktande en sådan fråga som den, att bibehålla den indelta hären i fullt tjenstbart skick, genom att bevilja den anslagstillökning, som Kongl. Maj:t begärt och förklarar oundgängligen behöfvas, för att göra det möjligt att tillämpa de grunder för denna härsöfning, som redan af begge statsmakterna blifvit, såsom rigtiga och ändamålsenliga, godkända och antagna. Utskottet antyder härmed, att, då den indelta härorganisationen blifvit utdömd och förklarats böra upphävas, är det icke längre skäl att kosta någonting på den eller att lemna några medel för att bevara dess användbarhet i behofvets stund till vårt lands försvar. Men om sålunda hädanefter ingenting skall få göras för att söka vidmakthålla denna utdömda härs tjenstduglighet, måste väl vara af den högsta vikt att få veta, huru länge vi skola nödgas vänta, innan vi kunna få något annat i stället för det vi nu ega; men härom har man hvarken i något meddelande ifrån regeringen vid denna riksdag eller i något yttrande ifrån Stats-Utskottet påträffat den ringaste antydning; och derföre står nu beklagligen framför oss den mörka utsigten, att, intill dess den, genom sin sammanfogning med frågan om en total omskapning från grunden af alla våra skatteförhållanden, synnerligen svårösta frågan om en på den långt utsträckt allmänna värnpligtens här i landet ännu okända grund byggd ny försvarsorganisation hunnit komma fram i en för allmänna tänkesättet så antaglig form, att den kan blifva af statsmakterna godkänd, så länge skola vi icke få göra någonting, ej blott intet för att bättre betrygga oss emot dock när som helst möjliga fiendtliga anfall, utan icke ens så mycket, som fordras för att vidmakthålla den gamla härorganisationen i det tillstånd, hvori den nu befinner sig, eller så att den — så länge den ännu finnes till — kan bereda oss någon trygghet, att vi må veta vårt land icke vara alldeles oförsvaradt. Och hvarföre vill nu Utskottet försätta eller bibehålla oss uti detta antagligen ganska långvariga osäkerhetstillstånd? Jo, detta angifver Utskottet till en

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

del vara derföre, att man, under afvaktan på den tillämnade vidt omfattande reformens utförande, hvarken genom öfningarnes utsträckning bör betunga de rustnings- och roteringsskyldige mera än de förut varit, eller gifva desse någon lindrande godtgörelse för den ökade börda, som möjligen kan behöfva åläggas dem. Men detta skäl hänvisar oförtydligt derpå, att Utskottets ledande män sjelfve ännu anse den sammansatta frågan om både försvars- och skatteväsendets ordnande vara långt ifrån sin lösning; ty man hade väl annars bort inom Utskottet kunna förutsätta, att samtliga rust- eller rotehållare, under de sista återstående få år, som de hade att bära den gamla institutionens bördor, icke skulle vara motvilliga att åtaga sig någon liten tillökning deri, och jag föreställer mig, att en hvar ibland dem, under utsigt att snart vinna ett stort, efterlängtadt mål, gerna skulle underkastat sig någon uppoffring derför. Afven denna del af Utskottets yttrande innebär emellertid både ett afbrott i den närvarande institutionens upprätthållande i oförsvagadt skick och ett undanskjutande till obestämd framtid af hela den stora reformfrågans genomförande, och detta måste jag anse vara i hög grad både orätt och skadligt, och skall det anses vara en nödvändig följd af det för ett par år sedan af statsmakterna antagna systemet för ett samtidigt omskapande af våra mest viktiga samhällsförhållanden, då må väl vi inom denna Kammare, som voro emot detta system, när det här godkändes, nu hafva full befogenhet säga: se der redan inträffade de förderfliga följder, som af oss blifvit förutspädda! De visa sig nu så klara, dessa följder, att icke nog ofta kan upprepas, att om detta system skall vidhållas och ega bestånd, utan att frågan om den nya härordningens införande snart får en tillfredsställande lösning, då kommer vår indelta här att blifva i grunden förstörd, långt innan vi hinna förvärfva oss något annat mera betryggande försvar.

Ännu ett motiv för afslag har af Utskottet anförts, som är ganska märkligt, då nemligen Utskottet yttrat: "och då på sista tiden statsinkomsterna visat sig vara i nedgående, bör denna omständighet mana till försigtighet vid utgifternas bestämmande." Ja, detta låter väl säga sig, men det kan ock uppfattas såsom en framtidshägring af hvad som en gång komma skall; ty detta samma skäl, "att statsinkomsterna äro i nedgående", skall säkerligen ännu mången gång anföras såsom hinder både emot att gifva den nya arméorganisationen all erforderlig styrka, när den tillskapas, och emot dess utveckling genom tillräckliga öfningar, sedan den väl kommit till stånd, så mycket mera, som utgifterna för och under den nya organisationen nödvändigtvis måste blifva betydligt mycket större än under den gamla. Och detta kraftiga skäl, att vi sakna tillgångar för det nyas fullständiga både genomförande och underhåll, skall ock komma att bidraga att ännu länge hålla oss i vanmakt, medan vi vänta på det säkra värn för vårt lands sjelfständighet, som blifvit oss lofvadt.

Jag vill icke vara alltför vidlyftig i mitt yttrande öfver Utskottets framställda satser; men jag har ifrån början af mitt del-

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts).*

tagande i det offentliga lifvet alltid varit så varm för den saken, att vi en gång skulle kunna erhålla ett fullt betryggande försvar, att jag icke kunnat underlåta uttala mina bekymmer deröfver, då jag tycker mig se, huru denna lifssak för vårt land nu än en gång är på väg att falla i glömska. När vid senaste riksdag Kongl. Maj:ts förslag till en ny härordning inkom, motiverades dess framläggande vid den tidpunkten af föredragande Departements-chefen på ett sådant sätt, att han derigenom ingaf förhoppning, att fastän åtskilliga tillhörande viktiga förslag då ännu fattades, reformfrågan i sin helhet dock skulle kunna förekomma till behandling redan vid denna nu innevarande riksdag; och så stor vikt lade Herr Krigsministern då på att få det af honom uppgjorda förslaget genast till Riksdagen öfverlemnadt, att han yttrade: "att ett uppskof med förslagens framläggande skulle kunna leda till ett sådant misstroende, att detta maktpåliggande ärende icke längre i hans händer kunde vänta någon framgång." Hvad man må kunna säga om detta förslag till dess grund och innehåll samt lämplighet att just då framläggas, så mycket är säkert, att regeringen derigenom visade sig vara för saken och fast besluten att ofördröjligen försöka genomföra den mycket invecklade stora reformfrågans lösning. I den för denna Riksdag framlagda Kongl. propositionen spårar man deremot icke något verksamt nit för sakens snara utförande, ity, såsom jag redan nämnt, ingen den ringaste antydan finnes, huru länge skall dröjas, innan försök å nyo göras att få härordningsfrågan löst. Visade sig någon värme vid förra årets regeringsförslag, möta oss nu endast kyliga eller svala fläktar, som i Utskottets betänkande öfvergått till den fullkomligaste köld. Här i början af sin motivering säger nemligen Utskottet: "att frågan om försvarets ordnande, så att säga, ännu står på dagordningen;" — och detta ännu, sammanställt med hvad Utskottet i öfrigt har yttrat, kan jag ej tolka annorlunda, än att, om och den ljusare dager än ej är alldeles borta, hvori vårt lands viktigaste samhällsfråga — om erhållande utan dröjsmål af ett fullt betryggande försvar — under någon tid har varit stäld, så håller den nu på att aftaga och försvinna. Den sol, medförande lif och värme för dess lösning, hvaraf denna fråga under några senare år varit belyst, är nu på väg att gå ned under horisonten, och icke så som det tillgår under vårt himmelsstreck — utan såsom om den sjönke ned i polarregionernas långa mörka natt, der under den starka vinterkölden allt fryser fast i isen, innan någon ljusnande morgongryning åter begynner visa sig; och det är icke blott en lösgrundad, i luften sväfvande bild detta, utan jag har förr varit med mängen gång, då, sedan det lifliga intressets sol stått högt på himmelen och gjort denna fråga brännande, långa mellanrum kommit, då allt åter sjunkit ned i likgiltighetens djupa sömn. Men detta har jag icke nu om igen velat vara med om, utan att åtminstone uttala min tanke om faran att låta allt åter sjunka ned i en sådan dvala, och med några ord häntyda på, att det nu är så mycket angelägnare att taga oss till vara därför,

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

som vi, när vi förra gången väcktes upp, dock hade vår gamla bepröfvade härorganisation qvar att lita till, som då ännu höll fast i sina starka fogningar, men vid vårt nästa uppvaknande, sedan man börjat att hvart efter annat taga bort de band, som sammanhållit det gamla, så att detta håller på att sönderfalla och brista, icke mera skola ega någon försvarsbyggnad att sluta oss inom, nog stark att motstå, om, såsom på andra håll dock visat sig kunna hända, en starkare storm skulle bryta lös öfver oss och härja fram med den våldsamhet, att hela vår tillvaro derigenom hotades.

Jag tror att allt detta, som jag nu måst rigta uppmärksamheten på, tydligen visar att vi, hvilka planer för vårt försvarsväsendes framtida ordnande vi än hysa, och hvilka andra omskapningar man än dermed vill förbinda, dock icke får försumma något tillfälle att, så vidt som möjligt är, upprätthålla vår gamla indelta härs oförminskade duglighet, intill dess den emot något nytt, verkligt bättre, kan utbytas, och då den fråga, som nu egentligen föreligger, eller den om beviljandet af en, för verkställande af denna härs årliga vapenöfningar efter förut uppgjord plan, bevisligen behöflig anslagstillökning, afser att lemna ett af de allra kraftigaste bidrag till ett sådant vidmakthållande, så synes mig att Kamrarne borde vara så mycket mera villiga att bifalla den Kongl. propositionen härom, som här icke så mycket gäller att bereda tillfälle att åt manskapet gifva en någorlunda tillfyllestgörande öfning, emedan detta säkerligen alltid kommer att i främsta rummet ske, utan fast hellre att kunna öfva härens både högre och lägre befäl på ett sådant sätt, att det derigenom förvärfvar skicklighet att såsom dess fullt duglige och pålitlige ledare kunna föra manskapet ut i striden, när helst en gång ett krig utbryter — och då sådan ledning, hvaraf stridernas utgång oftast beror, alltid kommer att lika väl behöfvas, antingen hären är sammansatt af indelta eller värfvade soldater eller framdeles blir bildad af utskrifne värnpligtige — synes mig all behöflig kostnad för befålets krigsbildning böra under hvarje förhållande anses väl använd, och dess nytta af ingen kunna förnekas.

Om man sålunda måste anse hvad som för indelta härens vapenöfningar behöfves också nu böra lemnas, må man visserligen tycka det vara en smaksak, antingen man skall bevilja det större belopp, som Kongl. Maj:t begärt, eller endast den mindre summan, för att, såsom här ofta talas, visa sig vilja fästa afseende på den Andra Kammarens mening. Men i detta fallet kan icke hos mig råda någon tvekan, utan om det förelägges mig att få rösta om det större anslaget, så bifaller jag det ovilkorligen, både emedan jag anser det för sitt uppgifna ändamål mycket väl behöfvas, och derfore att jag tror mig derigenom få någon utsigt qvar, att genom att bevara den nu varande arméns duglighet, hafva åtminstone något stöd för vårt försvar i behåll, medan vi vänta på en annan härorganisation. Skulle man dock från den andra sidan här icke vilja fordra mera än den af flere reservanter från denna Kammare äskade mindre anslagssumman, så nöd-

gas jag naturligtvis nöja mig dermed. Jag förenar mig emellertid i det yrkande som af herr vice Talmannen blifvit framställt.

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

Grefve af Ugglas: Jag är egentligen uppkallad att yttra några ord med anledning af hvad en talare, herr von Geijer, nämnde derom att, enligt hans uppfattning, oaktadt det icke af reservanterne blifvit uttaladt, det dock föresväfvade dem en tanke på att möjligen öfningarne skulle kunna något inskränkas. I det fallet ber jag att få återkalla i minnet, huru denna reservation ursprungligen uppkommit. Den uppsattes och de uppgifter, hvarpå beräkningen grundades, lemnades af en ledamot i Kammaren, som herrarne hafva svårt att beskylla för att på något sätt hafva velat inskränka arméens öfningar, nemligen general af Klint. Såsom ett ytterligare stöd för att en sådan tanke på att en inskränkning af mötena skulle kunna ega rum icke är den rätta, ber jag att få uppläsa de tre rader hvarmed hans reservation till motsvarande punkt vid förra riksdagen börjar: "att bevisa nödvändigheten af detta anslags förhöjande torde näppeligen behöfvas; öfningarne kunna och böra icke inskränkas; prisen på lifsförnödenheter af alla slag hafva stigit till en hittills oerhörd höjd!" Det är således alldeles uppenbart, att, då han föreslog nedsättning i det af Kongl. Maj:t äskade anslag till 270,000 kronor, någon tanke icke hos honom fans att inskränka tiden för mötena för att bringa kostnaden därför inom det anslag, han beräknat. Beräkningen uppgjordes af honom, hvilken ansågs vara den ende inom Utskottet, som kunde göra det, på grund af uppgifter, som han från Arméförvaltningens intendents-departement erhöi å ifrågavarande kostnader under de fem föregående åren. Jag instämde då med honom och gör det äfven nu, emedan jag icke anser det vara rätt att till grund för ett anslags ökande lägga beräkning af sådana förhållanden, som under ett enda år egt rum, och hvilka kunna vara ganska tillfälliga. Han uppgjorde således sitt förslag på grund af en medelberäkning för fem år, och jag slöt mig till hans reservation, emedan jag ansåg detta beräkningssätt riktigt. Vid denna riksdag bar jag haft två skäl att vidhålla denna åsigt. Det första är, att jag, såsom jag nyss sade, anser denna beräkning riktigare än den, som på grund af ett enda års behof blifvit af Kongl. Maj:t uppgjord. Det andra är att, då jag vill bevisa nödvändigheten af ett anslag, så måste jag ställa mig så, att jag kan försvara den siffra jag uppställer. Då efter min uppfattning man icke kan bestrida riktigheten af att i detta fall taga flera års utgifter såsom medium, kan jag icke med fullt skäl tillstyrka antagandet af en annan siffra än den, som sålunda erhållen, är den rätta; och jag kan således icke möta de inkast, som göras mot beviljande af en summa, som är uppställd på ett sätt, som jag icke kan försvara. Jag tror därför för min del, att reservanterne förra året hade rätt; och rätt erhöi de också i denna Kammar. Jag har icke protokollet för förra riksdagen till hands, men om jag icke missminner mig alltför mycket, anslöt sig till

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

och med krigsministern till den reservation, som då afgafs. Då vi således ännu hafva samma uppfattning af saken, som vid förra riksdagen, och Kammaren gillat denna uppfattning, tror jag det vara skäl att äfven nu vidhålla densamma; och det är väl alldeles gifvet, att jag med större framgång skall kunna bevisa behovet af anslagsförökningen, om jag kan undanrödja alla de invändningar, som kunna göras i afseende på beräkningens rigtighet.

Jag tror att reservanterne hafva rätt och yrkar derföre bifall till deras nu afgifna reservationer.

Herr Wijkander: Jag vågar icke följa den näst siste talaren på det område, dit han i sitt anförande förflyttat denna fråga, ty jag är icke någon teckentydare; för mig, som är en bland de få af denna Kammares ledamöter, som för närvarande äro i effektiv krigstjänst, är det hufvudsakligen af vigt att bevisa nödvändigheten af det ifrågavarande anslagets förhöjning. Jag tror icke, att här är fråga om införandet af någon ny härordning eller att skapa befäl för en sådan, utan att det helt enkelt är meningen att, till dess man fått något bättre, bevara det dugliga och användbara man eger, och det är otänkbart att en armé, som icke fått erforderlig öfning, kan vara duglig. Det är ett faktum, att genom anslagets bibehållande vid sitt nuvarande belopp — och det är detta som af Utskottets majoritet blifvit föreslaget — öfningarnes behöriga upprätthållande omöjliggöres, och att, äfven om de skulle i någon mån inskränkas, de anvisade medlen dock äro för ringa. Vid sådant förhållande tror jag för min del, att man icke kan försvara ett förvägrande af ifrågavarande anslag, då derigenom skulle läggas hinder för bibehållande af indelta arméns öfningar i den utsträckning, som, ehuru långt ifrån tillräcklig, likväl af båda statsmakterna hittills ansetts böra uppställas såsom ett minimum.

Jag vill icke inlåta mig på den af Utskottet gjorda motive-ring, hvilken af en talare nyss blifvit granskad; dock får jag, med upprepande af hvad denne derom redan yttrat, bekänna att jag finner det af Utskottet åberopade förhållande, att man väntar något nytt, vara det allra orimligaste skäl för att upphöra med öfvandet af det gamla; ty hvilka skola skapa detta nya, om icke den nuvarande arméns befäl? Derför, om man tänker sig få en ny härordning, är det, för att erhålla något dugligt, dubbelt nödvändigt att öfva det som ännu består.

Jag ber att få instämma i den af Herr vice Talmannen uttryckta åsigt, och ämnar rösta för det, som lemnar mest tillfälle att öfva armén. Sannerligen det blir för mycket!

Hans Excellens Herr Björnstjerna: Jag kan icke neka mig nöjet att till en början uttrycka min erkänsla mot Stats-Utskottet för den välvilja, som i allmänhet kommit denna hufvudtitel till del. Jag skulle likväl önskat, att denna välvilja sträckt sig jemväl till denna särskildt viktiga punkt. Det har redan blifvit af flere talare framhållet, huru väsentligt det är för arméen, att

den får oförminskade åtnjuta de för densamma en gång bestämda öfningar. Här är icke fråga om någon utsträckning af dessa, utan endast att bereda en tillgång för desammas upprätthållande på det sätt, som en gång blifvit bestämdt, men som till följd af ökade pris icke med hittills beviljade anslag kunnat genomföras. Utskottet har afstyrkt all förhöjning af anslaget, i den föreställning, såsom i motiven blifvit framhållet, att med densamma skulle afses en utsträckning af vapenöfningarne, hvilken skulle åt rust- och rothållarne gifva ett berättigadt anspråk på ersättning. Detta är från början ett misstag af Utskottet, alldestund någon sådan utsträckning icke är tillämnad, men äfven om så skulle vara förhållandet, kan jag icke rätt fatta, på hvad grund rust- och rothållare skulle kunna framställa ett sådant ersättningsanspråk. Men jag vill icke fästa mig vidare vid motiveringen, då, såsom af Utskottets ordförande blifvit framhållet, med den skyndsamhet som vid ärendenas behandling inom Utskottet måste iakttagas, Utskottet icke, utan att ärendenas gång deraf skulle lida, kan sysselsätta sig synnerligen med motiveringen, vid hvilket förhållande jag, såsom sagdt, icke vill närmare inlåta mig på motiven i förevarande fråga, utan tillskrifver bristerna i densamma den nyss omnämnda skyndsamheten.

En talare, som varmt intresserar sig för vårt försvarsverk, har trott sig vid denna riksdag finna en större köld hos regeringen för åvägabringande af en förbättring i detsamma. Jag kan försäkra, att så icke är händelsen, utan att regeringen anser såsom ett det viktigaste mål att kunna se denna för fosterlandet öfverhängande vigtiga sak på ett tillfredsställande sätt ordnad, men att skälet, hvarför vid denna riksdag något förslag icke kunnat framläggas, är att söka i det för herrarne väl bekanta förhållande, att den utredning, som Riksdagen önskat få på samma gång som den nya organisationen sig förelagd, icke hunnit i sin helhet åstadkommas. Den stora frågan har derfor måst uppskjutas till ett följande år, men något bevis på köld hos regeringen för densamma bör man dock icke kunna häri spåra.

En talare strax i min närhet har framställt, hurusom den beräkning öfver kostnaderna för vapenöfningarne, som af reservanterna blifvit uppgjord, troligen skulle vara riktigare än den af Intendents-departementet utarbetade. För min del kan jag icke föreställa mig att så är förhållandet, utan tror, att man kommer den rätta siffran närmare, om man vid bestämmandet af priserna för år 1877 grundar sin beräkning på nu varande eller under sistlidna och näst derförutgångna år gällande pris, men ej för längre tid tillbaka, enär, såsom bekant, prisen under de senaste åren betydligt ökats och föga utsigt förefinnes, att de i någon väsentlig mån skola falla. Samme talare har trott sig minnas att chefen för Landtförsvars-departementet vid förra riksdagen anslöt sig till den af honom uttalade mening. Chefen för nämnda departement var då, såsom nu, icke tillstädes i denna Kammare och jag, som hade den äran föra hans talan, beslöt mig visserligen omsider, sedan från så många håll blifvit framhållet vådan af att

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

Förhöjning i indelta arméns öfningsanslag, (Forts.) med ingen utsigt till framgång begära ett högre anslag, att tillstyrka den lägre summan af 270,000 kronor i stället för den af Kongl. Maj:t äskade.

Jag hoppas att förhållandena vid denna riksdag äro annorlunda och får på sådan grund yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Om sjelfva anslaget och dess storlek hafva sakkunnige män redan yttrat sig, och jag skulle icke förlänga diskussionen om denna fråga, derest jag icke ansåge några ytterligare ord om motiven verkligen vara nödvändiga. Jag har så länge varit ledamot af Stats-Utskottet, att jag kan fullt vitsorda hvad dess ordförande nu yttrat angående omöjligheten för Utskottets ledamöter att vid afgifvandet af Utskottets betänkande noga granska alla de uti den förekommande motiven, med mindre Riksdagen derigenom skulle betydligt förlängas; men jag vill fästa uppmärksamheten på ett annat förhållande som dermed står i samband, och det är åliggandet för det ständiga Utskott, som behandlat ett ärende, att deri uppsätta Riksdagens skrivelse. Dervid tillgår så att Utskottets tjänstemän uppsätta motiven efter Utskottets betänkande. Om nu dessa motiv gillas, skulle i förevarande fall Riksdagen komma att skriva till Kongl. Maj:t hvad här står i betänkandet. Äfven med risk att riksdagen kunde blifva förlängd vill jag anhålla, att Stats-Utskottets ledamöter i sådana fall som detta måtte hafva ögonen öppna och tillse att dylika motiv icke komma in i Riksdagens skrivelser. Dessa skola visserligen justeras inför Kamrarne, men vanligen medger tiden blott uppläsning af rubrikerna, och äfven om skrivelseförslagen skulle i sin helhet uppläsas, är det svårt för Kammarens ledamöter att, vid en dylik uppläsning, uppmärksamt följa med och säga sig vilja borttaga det ena eller andra motivet. Jag medger gärna att det äfven för Utskottet är förenadt med mycket besvär att granska och diskutera alla motiv, men jag tror att det för Utskottets ledamöter icke är så svårt att göra det, enär de ju lätt kunna komma öfverens sins emellan att icke förfakta införandet af motiv, som å ena eller andra sidan anses förkastliga, och särskildt att i frågor, der båda Kamrarne stå emot hvarandra, och beslutet således tillkommer genom gemensam votering, ur skrivelsen borttaga alla motiv och endast låta sjelfva faktum kvarstå, samt, om det finnes vara nödvändigt att hafva motiv, endast upptaga sådana, som äro för meningen erforderliga, men icke sådana, om hvilkas lämplighet tankarne äro bestämdt stridiga. Om i nu föreliggande fall den mening skulle segra, som af Utskottets pluralitet omfattats, och Riksdagen skriva till Kongl. Maj:t, att den icke kan godkänna öfningsanslagets förhöjande, emedan detta "skulle kunna grundlägga anspråk på godtgörelse åt rote- och rusthållare för den ökade kostnad, som genom öfningarnes utsträckning skulle dem tillskyndas", så får jag säga att, huru mycket jag än ifrar för anslagets beviljande, anser jag det dock vara vida bättre att detta icke alls

lemnas, än att en sådan skrifvelse skulle till Kongl. Maj:t aflåtas. Den siste högt aktade talaren, som är ledamot af regeringen, yttrade godmodigt, att han icke ville fästa sig vid motiven, men komma de in i Riksdagens skrifvelse, måste väl regeringen fästa afseende vid dem. Jag hemställer vidare till herrarne, huruvida Riksdagen iakttager en värdig hållning, om han, såsom skäl hvarför han icke kunnat bifalla det af Kongl. Maj:t äskade och för arméens öfning behöfliga belopp, anger, att han icke kunnat "undgå att på ordinarie stat uppföra en stor del af de vid förra riksdagen på extra stat anvisade anslagsbelopp". Mig skulle detta förefalla löjligt.

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

Grefve Hamilton: Jag har för min del icke kunnat finna att mot Kongl. Maj:ts proposition något enda giltigt skäl blifvit anfördt, men väl fullt bevisande sådana mot Utskottets förslag. Det är troligt att med de anslag, som nu äro beviljade, trupperna kunna få en nödortftig bildning, men deremot är det ganska visst att med dessa anslag ingen af det högre befälet kan erhålla öfning i att leda en större truppstyrka eller att anordna alla de viktiga frågor, som behöfva tagas i öfvervägande, då en större truppstyrka skall sättas i rörelse och föras i strid. Då man, på sätt en talare ganska riktigt anmärkt, bör komma ihåg att, äfven om vi skulle få en förändrad arméorganisation och trupperna således komma att på ett annat sätt anskaffas, hela denna organisation skall verkställas och de blifvande trupperna öfvas af det befäl, som vi för närvarande eller vid den nya organisationens införande ega, synes det mig vara en orimlighet att ställa frågan på den punkt, att det högre befäl, som då skall emottaga de nya trupperna, icke eger den skicklighet, som erfordras för att göra dem tjenstbara. Om jag, med denna åsigt, likväl slutligen nödgas rösta med reservanterne från denna Kammare, så är det därför att, då man har emot sin åsigt den, som blifvit uttalad icke blott af Stats-Utskottets majoritet utan äfven af ganska inflytelserika medlemmar af denna Kammare, man har ganska ringa förhoppning att kunna vinna något mera. Vid sådant förhållande torde man få nöja sig med att åtminstone något mera kan åstadkommas med de 270,000 kronorna, än om anslaget bibehålles vid sitt nuvarande belopp.

Herr Hedlund: För den, som af ett eller annat skäl finner sig förhindrad att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, framställer sig ovilkorligen den frågan: männe det icke här är mera grannliga mot Kongl. Maj:t att bifalla Stats-Utskottet än att bifalla reservanternes förslag? Denna synpunkt har af den förste talaren i ämnet redan blifvit antydd och jag ber att närmare få betona densamma. Reservanterne hafva utgått från den synpunkt, att Kongl. Maj:ts framställning hvilat på en oriktig beräkning och att öfningarne kunna fortgå med samma utsträckning till tid och numerär, som för närvarande eger rum, för 270,000 kronor, oaktadt Kongl. Maj:t äskat för ändamålet ett långt större belopp; å andra sidan åter ingår man icke i närmare pröfning af förhållandena,

*Förhöjning i
ändelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

utan säger sig icke anse statens ställning medgifva det ifrågavarande anslaget uppförande till högre belopp samt anhåller att Kongl. Maj:t måtte åtnöja sig med det närvarande beloppet, med den inskränkning i tiden för öfningarne m. m., som kan deraf följa. Det senare utgör icke någon anmärkning mot eller underkännande af Kongl. Maj:ts kalkyl, men det gör det förra, och om jag vågade gifva ett utlåtande i denna fråga, skulle jag föreställa mig att det är Kongl. Maj:ts beräkning som hvilat på den rätta grunden. Man kan väl stundom använda medeltalsberäkning för bestämmande af pris, men då det gäller en utgift sådan som den här ifrågavarande, hvilken skall beräknas efter de för ett visst år rådande pris, de der icke rätta sig efter de fem föregående årens, då har man föga nytta af medeltalsberäkningen. Jag anser således att sjelfva grunden för reservanternes beräkning är oriktig, hos Kongl. Maj:t deremot riktig, men vid sådant förhållande föreställer jag mig, att man icke, utan att på ett betänkligt sätt underkänna en krigsstyrelses noggrannhet i fråga om beräkningen, kan låta honom veta, att han kan utföra samma sak för nära 20 procent mindre än han ansett nödvändigt. Jag tror således, att det är mera grannliga att ställa sig på Utskottets ståndpunkt, om det sker under förutsättning af en inskränkning i öfningarne, så länge omständigheterna medgifva det, ty huru en sådan inskränkning skulle sätta vår nuvarande och blifvande armés samt fäderneslandets välfärd på spel, kan jag icke fatta; jag hör nemligen till de lugna i landet, som icke se några vådor deri.

Med hänsyn alltså till de alternativ, hvori man här står, avsluter jag mig till Stats-Utskottets mening och yrkar till densamma bifall.

Friherre Stjernblad: Jag skall icke sysselsätta mig med att granska och bestrida de motiv Utskottet anfört för sitt förslag i denna punkt, då ingen af denna Kammares ledamöter i Utskottet har biträdt dem, och således ingen här finnes, som kan eller vill försvara dem. Motiven spela dessutom icke någon roll, och man kan derföre saklöst låta dem passera opåaktade. Så får deremot icke ske med Utskottets hemställan, och jag ber att få förklara, att jag icke kan biträda det slut, hvartill Utskottet kommit. Villigt erkänner jag att jag vid ett föregående tillfälle, eller sistlidet år, ansåg den då begärda förhöjningen till ifrågavarande ändamål icke böra beviljas. Men dervid är att märka, att då förelåg på Kammares bord ett förslag till ny härordning, hvilket förslag var hänskjutet till Särskildt Utskott, der man hyste lifligt intresse för den stora frågans lösning; och vid den tidpunkten var man vid Riksdagen ej alldeles utan hopp att uppnå ett någorlunda tillfredsställande resultat. Nu befinner sig frågan i ett annat skick. Det vid förra tillfället framlagda förslaget mötte icke något tillmötesgående från Riksdagens sida och frågan förföll. Jag tror, att man tryggt kan säga, att den erfarenhet man då vann var den, att man icke kan hysa förhoppning om att snart få se den stora frågan löst. Har man nu icke en sådan

förhoppning, så bör man väl söka att bibehålla hvad vi hafva i så godt skick som möjligt, på det att vi icke skola komma att stå alldeles försvarslösa. Vi äro alla ense om, att vårt försvar är ganska svagt, och det synes mig vara en orimlighet att vilja ytterligare minska styrkan af detta svaga försvar genom att nedsätta öfningsstunden för arméen så betydligt, som blir nödvändigt, om öfningsanslaget icke ökas. Hela anslaget till indelta arméens och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar utgör 1,270,000 kronor, och den förhöjningssumma, som Kongl. Maj:t begärt för att upprätthålla de nuvarande öfningarne, är 425,000 kronor. Det är således en förhöjning af nära 33 procent, som Kongl. Maj:t anser vara för det afsedda ändamålet erforderlig. Skulle man nu icke bevilja någon förhöjning i anslaget, så är klart att man i samma proportion måste reducera vapenöfningarne, och då är att befara det man om några år skulle komma derhän, att arméens befäl och manskap till följd af bristande utbildning hvarken skulle känna eller kunna uppfylla sina skyldigheter. Till ett sådant resultat, hvartill man, enligt min öfvertygelse, genom att bifalla Stats-Utskottets förslag skulle komma, vill jag för min del icke bidraga.

Behovvet af ytterligare anslag till arméens vapenöfningar synes mig vara fullkomligt ådagalagdt, och frågan är för mig sålunda endast om beloppet af anslagsförhöjningen. Kongl. Maj:t har äskat 425,000 kronor och lagt till grund för sin framställning i detta hänseende ett af Arméförvaltningen uppgjort förslag, grundadt på år 1875 års pris å lifsmedel och andra förnödenheter. Detta anslag skall användas under år 1877, och de då blifvande prisen känna vi icke — de kunna blifva högre, möjligen också lägre än de för 1875 gällande. Vore här fråga om ett anslag för år 1876 och endast för detta år, då tror jag det vore rätt att lägga till grund för sina beräkningar prisen under år 1875; men då det gäller år 1877 och icke allenast det året utan äfven följande år, emedan här är fråga om ett reservationsanslag, anser jag, i följd af anslagets natur, att man bör använda samma grund som vid andra beräkningar af samma slag, nemligen flera års medelpris. Jag anser ett sådant förfaringssätt vara fullt riktigt och tror, i olikhet med den senaste talaren, att det icke vore ogrannlaga handladt mot Kongl. Maj:t, om man af sådan orsak nedsatte det begärda anslaget till det af reservanterne föreslagna belopp.

Det är också ett annat förhållande, som gör att man nu kan bestämma en lägre siffra än den Kongl. Maj:t fordrat. Före år 1872 framlades, om jag ej missminner mig, af Regeringen specificerad plan, huru anslaget skulle användas till exempel i afseende på antalet dagar för regements- och befälsmöten, exercisskvadroner m. m. Riksdagen beviljade då i klump 1,200,000 kronor, hvilket belopp sedermera blifvit höjdt till 1,270,000 kronor och detta förhållande gör, att man kan sätta siffran lägre än om anslaget blifvit begärdt och beviljad under vissa rubriker.

Af dessa skäl vill jag såsom en praktisk man, den der följer den väg på hvilken det förefinnes en möjlighet att uppnå det före-

*Förhöjning i
indelta arméens
öfnings-
anslag
(Forts.)*

Förhöjning i indelta arméns öfningsanslag. (Forts.) sätta målet, rösta för reservanternes förslag, hvilket jag anhåller Kammarerna måtte bifalla.

Herr Ekman, Carl: Jag skulle icke ånyo hafva begärt ordet, om icke en representant från Göteborg fält ett yttrande, som jag anser mig icke böra lemna obesvaradt, på det att icke mitt stillatigande skulle tydas så, som om den önskan han framställde till Stats-Utskottet kunde anses vara berättigad, ity att Utskottet icke skulle hafva så förfarit som han önskade att det måtte gå till väga. Jag är öfvertygad att under den tid, då han var ledamot af Stats-Utskottet, gick man till väga på det sätt han angaf, och för närvarande gör man på samma sätt. Vid uppsättande af en skrifvelse, som skall afgå till Kongl. Maj:t för att meddela ett Riksdagens beslut, söker man göra sig reda för de motiv, som föranledt detta beslut, och att utesluta sådant hvarom större meningsskiljaktigheter under öfverläggningarne i Kamrarna blifvit uttryckta.

För öfrigt tager jag mig friheten bedja såväl den ärade talaren som Riksdagens öfriga ledamöter att begagna den utväg, som står hvar och en till buds att taga reda på skrivelsernas innehåll. Det är väl sant att vid föredragningen i Kamrarna af dylika skrivelser går man vanligen så till väga att endast rubrikerna uppläsas, men det står ju en hvar fritt att skaffa sig underrättelse om tiden när skrivelserna skola föredragas samt att då läsa igenom dem och framställa de anmärkningar, hvartill skrivelsernas innehåll må kunna föranleda. Det är nästan för mycket begärdt att Utskottet skall påtaga sig att uttrycka alla de åsikter, Riksdagen kan önska få inlagda i dessa skrivelser.

På det sätt, som jag här antydt, har man gått till väga förr, beträffande viktigare skrivelser, och jag är öfvertygad, att den ärade talaren själf, när någon skrifvelse förekommer, som behandlar en fråga, hvarför han intresserar sig, gör sig reda för en sådan skrivelsets innehåll.

Herr Abelin: Jag ber blott att få instämma i de skäl, som af Herr vice Talmannen samt Herrar Mannerskantz och Wikander blifvit anförda till bevis för nödvändigheten af att bevilja ifrågavarande anslag till det af Kongl. Maj:t äskade belopp. Jag tillåter mig dervid att erinra, att detta anslag icke afser att utsträcka öfningarne utan blott att upprätthålla dem till deras reglementerade och bestämda utsträckning. Då en noggrann uträkning blifvit gjord öfver hvad som är för sådant ändamål oundgängligen nödvändigt, kan ju icke en nedsättning i det äskade anslaget leda till målet. Jag förenar mig derföre med dem, som yrka bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Grefve Hamilton: Då jag i mitt förra yttrande nämnde, att jag helst skulle rösta för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, så innebar detta naturligtvis, att jag icke funnit reservanternes från Första Kammarne förslag lika tillfredsställande; men då jag der-

jemte yttrade, att jag för att få något till ifrågavarande viktiga ändamål måbända skulle nödgas lemna min röst för detta förslag; vill jag här uttala, att jag åtminstone icke anser detta förslag vara så origtigt, att det faller för de af Herr Hedlund gjorda anmärkningar.

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

Han har egentligen framställt två anmärkningar: den ena var, att statsverkets tillstånd fordrade nedsättning af anslaget, och den andra gälde förment brist på den grannlagenhet mot Kongl. Maj:t, som vore bättre iakttagen af Stats-Utskottets majoritet. Hvad statsverkets tillstånd beträffar, har Riksdagen icke haft något att anmärka mot beräkningen af statsverkets inkomster, och Kongl. Maj:ts proposition vid denna riksdag vittnar derom att, om afven alla de anslag, som af Kongl. Maj:t begärts, bifölles, vore i alla fall tillgångarne tillräckliga för behovet. Då redan en del af de utaf Kongl. Maj:t äskade anslag blifvit afslagna, och detta sannolikt kommer att blifva förhållandet med ett och annat af dem, som ännu icke blifvit af Riksdagen pröfvade, tror jag icke, att man kan anföra statsverkets tillstånd såsom skäl mot bifall till åtminstone det mindre belopp, som reservanterne föreslagit.

Hvad åter grannlagenheten beträffar, så skulle den brist i sådant afseende, som förefunnes i reservanternes förslag, bestå deri, att man förklarade de af Kongl. Maj:t gjorda beräkningar vara felaktiga. Först och främst ligger detta icke i reservanternes förslag, emedan Kongl. Maj:t vid sina beräkningar utgått blott från ett visst årspris, men reservanterne åter grundat sina beräkningar på medelpriset under vissa år. Det är tydligt, att i dessa skiljaktiga utgångspunkter ligger anledningen till de olika siffrorna, och de båda beräkningarne kunna derfore vara lika samvetsgrant uppgjorda. Men nu är det icke heller ådagalagdt, att man med det af reservanterne beräknade anslag skall kunna utföra alla de öfningar, som Kongl. Maj:t afsett med det begärda anslaget. En sådan beräkning har icke blifvit framlagd, men hvad vi fått veta är, att reservanterne ansett utsträckta öfningar kunna verkställas med en förhöjning i anslaget af 270,000 kronor.

Det är sant, att Riksdagen är skyldig att iakttaga all möjlig grannlagenhet mot Kongl. Maj:t. Konungen personligen kan frågan ju icke röra, då det icke är han, som gör upp beräkningarne, och han icke ens lärar i detalj granska desamma, utan grannlagenheten skulle på sin höjd gälla Konungens rådgifvare; och huru gerna jag för min del vill iakttaga all möjlig grannlagenhet mot dem, får jag säga, att om det gäller att antingen i någon mån brista i denna grannlagenhet, genom att icke fullständigt godkänna deras beräkningar, eller att försumma något som rörer rikets försvar, underkastar jag mig det förra.

Herr Hedlund: Det är ganska riktigt, såsom den siste talarne yttrade, att Kongl. Maj:ts beräkningar i afseende å statsverkets inkomster icke blifvit jäfvade, men erfarenheten från förlidet år är i detta hänseende betecknande. Då fans i början af riks-

*Förhöjning i
indelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

dagen, när det var fråga om anslag till militära ändamål, tillräcklig tillgång, ja! ett öfverskott af sex millioner på budgeten, men oaktadt man lyckades afpruta en million på ansiagen till arméen och flottan, var statsverkets tillstånd närmare riksdagens slut så betänkligt, att, när det gälde att minska några tullsatsar å nödiga konsumtionsartiklar för den stora mängden af befolkningen, vågade man det icke. Med sådana exempel för ögonen böra vi taga oss till vara för att göra stora utgifter under denna titel, och jag tror verkligen, att man är befogad att säga, att, med hänsyn till statsverkets tillstånd och den erfarenhet vi hafva om huru anslagen för ifrågavarande ändamål vuxit till oerhörda dimensioner, man bör vara försigtig vid beviljandet af dessa anslag.

Vidkommande grannlagenheten måste jag säga, att de alternativ, som här äro i fråga, icke äro af den art, som den siste talaren nämnde. Det ena alternativet är att vara af olika mening med Kongl. Maj:t i afseende på ett system, och det andra är att jäfva Kongl. Maj:ts beräkningar. Anmärkningen angår ju icke Konungens person, kanske icke ens Konungens rådgifvare, utan intendentsdepartementet, men det är likväl ett faktum, att man anser öfningarne kunna utföras för mindre belopp, än hvad Kongl. Maj:t begärt. Om, för att taga ett exempel, en arkitekt säger mig, att uppförandet af en byggnad kostar så och så mycket, finner jag det mera grannlaga att säga, att jag vill göra inskränkningar i byggnadssättet, än att säga att samma byggnad bör af honom verkställas för mindre kostnad.

Herr Mannerskantz: Huru lugn därför den siste talaren, enligt hvad han sjelf plägar upprepa, än må vara, så måtte han likvisst medgifva, att det är möjligt att ett anfall kan komma att göras mot vårt land, och då hemställer jag om han icke sjelf tror, att hvarje svensk man då skulle inse det hafva varit billigt, att han fått betala ett par öre mera på ett skålpund kaffe för att åt landet bereda förmånen att i behofvets stund ega ett skickligt befäl, som genom öfning förvärfvat förmåga att väl kunna leda våra försvarskrafter ut i striden.

Underligt synes det mig också, att det skulle vara mera grannlaga att afslå i sin helhet ett af Kongl. Maj:t begärdt anslag än att icke bevilja något under föregifvande, att Kongl. Maj:t missat sig i sina beräkningar, och att man icke skall vilja inse, att med något dock mera måste kunna uträttas för härens öfning, än om intet lemnas af hvad som dertill blifvit begärt.

Herr Wallenberg: Jag känner mig manad att yttra några ord med anledning af ett påstående, som här blifvit gjordt, att denna Kammare icke skulle hafva velat biträda en framställning om nedsättning i konsumtionsskatter, af farhåga att budgeten icke skulle gå ihop. Jag tror icke att detta varit det öfvervägande motivet för det ringa understöd berörda framställning rönt sistlidne riksdag, utan det hufvudsakliga skäl, hvarför man då icke ville inlåta sig på vidsträcktare förändringar i tulltaxan, var det,

att man, med anledning af det snara utlöandet af den franska handelstraktaten, ansåg sådana förändringar möjligen vara nära förestående. Åtminstone vill jag frikalla mig från att hafva motsatt mig nedsättning i konsumtionsskatter, då sådan blifvit ifrågasatt.

I afseende på frågan om grannlagenhet eller icke grannlagenhet förefirnes mycket olika uppfattning. Det mest grannliga är naturligtvis att icke alls tala om grannlagenhet; men jag ber att, med anledning af den uppfattning häraf, som af en föregående talare blifvit uttryckt, få citera ett exempel från min enskilda verksamhet. Om till exempel en framställning göres hos mig att få låna 100,000 eller blott 10,000 kronor och jag derpå svarar, att så många lån blifvit begärda, att jag för närvarande icke kan lemna mer än 5,000 kronor, skulle det vara mindre grannliga än ett rent afslag? Jag tror att det senare alls icke skulle vara särdeles grannliga, om lånsökanden förtjenade kredit. Emellertid kan jag icke gilla åtskilliga talares yttranden, som slutat med alternativa förslag. Jag tycker för min del, att vill man saken, så måste man försöka äfven vilja medlen dertill. Betraktar man närmare den ställning representationen intager i denna fråga, skall man finna, att en del vill bibehålla det indelningsverk och den armé vi ega, och de kunna väl icke vara med om, att det vi hafva skall genom brist på öfning murkna ned. En annan del åter vill icke bibehålla det gamla, utan öfvergå till något nytt, och de säga, att just därför att vi vilja öfvergå till det nya, måste vi hafva krafter dertill och för sådant ändamål böra vi hafva en öfvad och insigtsfull befälspersonal, ty eljest kan det nya icke bringas till stånd annat än möjligtvis på papperet. Jag håller därför före, att alla borde förena sig om att bifalla anslag till arméens öfningar; därför tala åtminstone de skäl, som under dagens diskussion förekommit och som synas mig antagliga. Det förefaller mig olämpligt att, sedan man i sitt föredrag bevisat ett anslags nödvändighet, man icke desto mindre slutar med att af konsiderationer icke vilja gifva hvad som erfordras.

Jag anhåller om bifall till Herr vice Talmannens framställning.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden, nemligen: 1:o att det förevarande momentet måtte bifallas; 2:o att Kammaren, med afslag å Utskottets i momentet gjorda hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande nädiga framställning; och 3:o af Herr *Ekman*, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, måtte, i enlighet med hans och fleres reservation, bifalla Kongl. Maj:ts framställning så till vida, att uti anslaget till indelta arméens och Wermlands fältjägare-corps' vapenöfningar beviljades en förhöjning med 270,000 kronor.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, vidare proposition på afslag derå och bifall till Kongl.

*Förhöjning i
indelta arméens
öfnings-
anslag.
(Forts.)*

*Förhöjning i
ändelta arméns
öfnings-
anslag.
(Forts.)* Maj:ts ifrågavarande framställning, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja, och slutligen proposition på Herr *Ekman*s yrkande, hvilken proposition besvarades med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, det Kammaren egde att bestämma, hvilketdera af de öfriga yrkandena skulle utgöra kontraposition vid den begärda voteringen, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition derå, att afslag å momentet och bifall till Kongl. Maj:ts framställning skulle intagas i kontrapositionen, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition derå, att kontrapositionen skulle omfatta bifall till momentet, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Som votering äskades om kontrapositionens innehåll, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den som vill, att, vid blifvande votering om afslag å Stats-Utskottets hemställan i momentet a af 12:te punkten i utlåtandet N:o 18 samt bifall till Herr *Ekman*s reservation, kontrapositionen skall innehålla bifall till momentet, röstar

	Ja;
Den, det ej vill, röstar	Nej;

Vinner Nej, antages till kontraposition vid hufvudvoteringen afslag å momentet och bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning“.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja	— 71.
Nej	— 35.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

“Den som vill, att Kammaren, med afslag å momentet a i 12:te punkten af Stats-Utskottets utlåtande N:o 18, skall bifalla det förslag som Herr *Ekman* med flere i deras emot momentet afgifna reservation framställt, röstar

	Ja;
Den, det ej vill, röstar	Nej;

Vinner nej, bifalles momentet“.

Vid denna omröstnings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 91.
Nej — 18.

Mom. b, c och d.

Biföllos.

13:de—19:de p. ikterna.

Biföllos.

20:de punkten.

*Reseunderstöd
för ytterligare
två artilleri-
officerare.*

Herr von Geijer: Ehuru ingen reservation här finnes an-tecknad emot Utskottets hemställan i denna punkt, tillåter jag mig dock tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, att rese-understöd för ytterligare två artilleriofficerare att i utlandet taga kännedom om vapnets utveckling måtte beviljas. Det ändamål hvarför medel här blifvit begärda synes mig vara af synnerlig vigt; och om jag icke misstager mig, finnes här ett särskildt skäl för anslaget beviljande. Efter hvad jag tror, har fortifikationen fått sig beviljadt ett resestipendium för sina officerare, under det att artilleriet för närvarande disponerar blott ett enda sådant. Besinnar man nu huru ojemförligt mycket större artilleriets officerscorps är än fortifikationens, torde det vara skäl att öka sti-pendiernas antal för artilleriet på sätt Kongl. Maj:t föreslagit.

Hans Excellens Herr Björnstjerna: I likhet med den föregående talaren anser jag det vara af ganska stor vigt att under en tid, då artillerivapnets utveckling går så hastigt framåt, och man måste följa med de uppfinningar, som göras i andra länder, det måste finnas tillgång för artilleriofficerare att resa ut i sådant ändamål. Såsom redan blifvit anmärkt, har fortifikationen, med 55 officerare, ett ständigt stipendium, då artilleriet, med 234 officerare, likaledes endast har ett dylikt. Om nu dessa stipendier för ytterligare två officerare bifölles, skulle derigenom hvardera artilleriregementet få ett stipendium; men då hvarje regemente har 78 officerare, komme artilleriet ändock i förevarande hänse-ende att befinna sig i en ogynsammare ställning än fortifikation-
tionen.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Montgomery-Cederhielm: Inom Stats-Utskottet har jag deltagit i det slut, hvartill Utskottet i denna punkt kommit, att afstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Jag trodde nemligen, att då sparsamhet bör iakttagas, der sådant utan olägenhet

Första Kammarans Prot. 1876.

Reseunderstöd
för ytterligare
två artilleri-
officerare.
(Forts.)

kan ske, man skulle kunna afslå det här ifrågasatta anslaget. Jag vill icke bestrida den nytta, som detta anslag kunde åstadkomma; men jag tror, att Utskottet icke saknat skäl för sitt afstyrkande, då det påpekas, hurusom "Kongl. Maj:t redan nu är i tillfälle att årligen utsända en officer för att taga speciel kännedom om inom artillerivapnet gjorda uppfinningar och förbättringar och då dessutom ifrån de vid beskickningarne i Berlin och Paris anstälde militärattachéer uppgifter väl torde insändas om vapnets utveckling samt dess taktiska utbildning och begagnande".

Om man vill iakttaga sparsamhet och möjligen göra några inskränkningar i afseende på beviljande af anslag, anser jag, för min del, på de af Utskottet anförda skäl, att i denna punkt vore ett det mest lämpliga tillfälle att göra det, och jag får derföre vördsamt yrka bifall till Utskottets betänkande.

Herr Ekman, Carl: Om jag fick följa min egen böjelse i denna fråga, skulle jag verkligen med största nöje vilja understödja Kongl. Maj:t proposition; men jag tror icke, att det går an. Vi måste nemligen besinna, att vi också hafva en annan Kammare, som äfven har sitt ord med i frågan; och om vi vilja behålla förhoppningen att kunna vinna dess understöd för de stora frågorna, få vi icke hålla på vår enskilda uppfattning i de mindre frågorna. Till sådana mindre frågor måste jag räkna den nu förevarande; ty om det göres behof att för något särskildt ändamål skicka ut en person, för att i utlandet taga reda på uppfinningar, som man man önskar tillegna sig, lär det väl finnas medel härtill, utan att nu behöfva bifalla detta anslag.

På dessa skäl får jag anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Grefve af Ugglas: Jag har på afdelningen i Utskottet, der jag deltog i behandlingen af denna punkt, förrenat mig i det beslut, hvarvid Utskottet här stannat, och jag säger helt upprigtigt att jag gjort det derför, att jag ansåg, att det ligger en oriktig uppfattning i det enda skäl, som Kongl. Maj:t anført för bifall till detta anslag, uttaladt i Kongl. Maj:ts proposition på ungefär samma sätt, som det nu från statsrådsbanken här blifvit yttradt; man har nemligen gjort en jemförelse med fortifikationen, och på grund af det större antalet officerare vid artilleriet påstått att detta icke skulle i i förevarande afseende vara lika gynnadt som den förra. För min del kan jag icke anse detta vara något skäl för bifall. Frågan är väl icke, huruvida inom artillerivapnet de olika regementena skulle i förhållande till befälets styrka blifva ställda i lika gynsam ställning med en annan corps, utan frågan är, enligt min åsigt: behöfves det, för att Sverige skall kunna tillgodogöra sig de uppfinningar, som i andra länder göras, och för att kunna deltaga i pröfning och granskning af dem, att artilleriet har ett tredubbel antal resestipendier emot hvad fortifikationen har? Detta har icke af Kongl. Maj:t blifvit sagdt; men i fall i det ena som i det andra vapnet en person möjligen kan medhinna att taga kännedom om de förbättringar, som blifvit gjorda, och

pröfva dem på stället, så må det icke skickas ut mer än en person. Då Kongl. Maj:t icke allenast har tillgång att göra detta, utan äfven från militärattachéerna i de förnämsta militärstaterna upplysningar böra kunna erhållas, huru den eller den uppfinningen blifvit ansedd och den nytta den medfört, hvarigenom man bör få blicken riktad på hvad som genom utsändande af en officer skall undersökas, tror jag det vara till fyllest. Med den skyldighet mig åligger, såsom ledamot af Stats-Utskottet, att innan jag gifver mitt utlåtande öfver ett förslag, pröfva, huruvida mer eller mindre skäl förefinnas derför, har jag här icke kunnat finna att i Kongl. Maj:ts proposition blifvit anförda tillräckliga skäl, för att jag skulle uttala mig för bifall till densamma, hvarföre jag får yrka bifall till Utskottets betänkande i denna punkt.

*Reseunderstöd
för ytterligare
två artilleri-
officerare.
(Forts.)*

Herr Hedlund: För dem, som ifra för sparsamhet i allmänhet, tror jag det vara en dålig hushållning att afslå Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt. Meningen med detta anslag vore, bland annat, att bereda våra officerare tillfälle att i främmande länder deltaga i de dyrbara skjutöfningar för artilleriet, som der ega rum. Kongl. Maj:t har åskat en förhöjning af detta anslag, men Utskottet har nedsatt det till hvad det förut varit. Om jag skulle vara med om denna nedsättning, sker det under den förutsättning, att man må kunna i främmande länder, der dessa skjutprof bedrifvas med utomordentliga kostnader, genom skickliga officerare vinna samma kunskap och inblick, som man genom detta anslag vill söka åstadkomma. Det förefaller mig som icke någon större skjutning med artilleripjeser i Europa borde ega rum, utan att en svensk officer kunde närvara dervid; och då man vet, att sådana skjutöfningar årligen ske, tror jag, att det äfven behöfves årliga anslag i detta afseende, och det vore i sanning godt, om det icke behöfdes mer än hvad här blifvit begärdt.

Då jag således anser, att en nedprutning af detta anslag, och sådant som rör verkliga studier, är dålig hushållning, vill jag likvisst nämna, att det beror på de frukter, som af dessa stipendier förut hemtats, men hvarom jag icke är i tillfälle att döma. Jag vet visserligen, att en del af de reseberättelser, som afgifvits, blifvit införda i Krigsvetenskapsakademiens handlingar, men jag tror icke att de dertill hörande och upplysande planscher och ritningar blifvit offentliggjorda. Det förefaller mig, att ett hufvudvilkor för dessa stipendier borde vara, att reseberättelserna skulle publiceras; ty blott medvetandet härom hos en person, som erhåller ett dylikt stipendium, utgör en moralisk påtryckning att närmare taga reda på förhållandena, och det kan icke vara af annat än en god verkan.

Jag får således yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och skall icke tveka att vid en gemensam votering, om sådan erfordras, lägga min röst för bifall till densamma.

Herr Mannerskantz: Jag anser, att det skäl emot beviljandet af detta anslag, som af en talare från Stockholms län blif-

Reseunderstöd
för ytterligare
två artilleri-
officerare.
(Forts.)

vit anfördt, icke är riktigt hållbart; ty hans påstående om afslag å Kongl. Maj:ts proposition i denna del gick derpå ut, att det icke vore någon tillräcklig grund, om för den skull att det fans en disproportion emellan anslagen till resestipendier för fortifikation och för artilleriet i förhållande till officerarnes antal, det begärda nya anslaget nu borde lemnas; men det måste väl anställas en jämförelse äfven i en annan rigtning, nemligen huruvida icke området för artilleriets verksamhet verkligen är så stor att det kan behöfva en sådan tillökning, som nu blifvit ifrågasatt. Det måste erkännas, att uppfinningarne och förändringarne på artilleriets område tätare försiggå än på fortifikationens område, hufvudsakligen derföre att det ena vapnet fordrar en hel mängd detaljförändringar, som ständigt försiggå, och derföre är det också mer att taga reda på hvad nytt som sker på det ena området än på det andra. Dessutom hafva, enligt min åsigt, dessa stipendier ett annat ändamål, nemligen att söka uppmuntra vapnets officerare att genom studier hemma kunna egna sig åt en och annan del af vapnets förbättringar och att sedan gifva åt dem, som inom någon särskild gren rigtat sin uppmärksamhet åt tilldragelserna på artilleriets område, tillfälle att kunna fara ut och taga i närmare skärskådande hvnd som försiggått på andra ställen i afseende på just de delar af vapnets förbättring, hvarmed de företrädesvis sysselsatt sig, och att ett rikt fält finnes härför, måste hvar och en, som tagit något reda på dessa förhållanden, erkänna. Ur dessa dubbla synpunkter tror jag, att man har fullt skäl att säga, att det af Kongl. Maj:t föreslagna ökadet af stipendiernas antal för artilleriets officerare är väl behöfigt; och dessutom tror jag, att man icke bättre kan använda medel än att öka kunskaperna hos dem, som i en eller annan rigtning äro skyldiga att praktiskt använda desamma i fäderneslandets tjenst. Då jag sålunda anser det begärda anslaget vara nyttigt för att öka kunskapsförrådet inom det svenska artilleriet, tror jag det ock gifves tillfälle att skaffa underrättelser om förbättringar inom vapnet för mycket billigare pris genom att taga kannedom om pågående experiment i utlandet, än genom att bestämna sig för att låta sådana försiggå med stora kostnader i vårt eget land, och jag kan derföre icke annat än finna dessa stipendier vara ett ganska nyttigt sätt att använda statens medel. Huruvida man nu skall begagna detta lilla anslag för att tillfredsställa dem, som man tycker sig böra på något sätt soulagera derför att man af dem begär att de skola hjälpa till att bevilja de mycket större anslagen, är en klokhetsåtgärd, som jag icke förstär mig på, utan då en nyttig sak föreligger för mig, vill jag utan vidare hänsyn till någonting helt annat förorda densamma, och jag yrkar derföre bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Skogman: I likhet med de fleste af de talare, som redan yttrat sig, anser jag, att detta anslag snarare är en besparing än motsatsen; och det var endast med en viss resignation, som jag förenade mig med pluraliteten i Stats-Utskottet. Såsom

redan blifvit nämndt, vore det icke för mycket, om tre stipendier funnos tillgängliga för artilleriets officerare, ett för hvardera regementet, enär derigenom icke blott kunde beredas tillfälle att vidsträcktare, än som kan ske genom endast ett stipendium, inhemta alla förbättringar inom artilleriets materiel, hvilka i utlandet förekomma, utan äfven inom hvardera regementet skulle några flera få fördelen af en personlig beröring med detta, som dock alltid verkar icke obetydligt kraftigare, än blott och bart studiet af reseberättelser, huru fullständiga de än må vara.

Jag har egentligen begärt ordet för att anhålla, att, i händelse Kammaren skulle bevilja det af Kongl. Maj:t begärda anslaget, sådant icke må ske med det vilkor, som af en talare blifvit yrkadt, att alla dessa reseberättelser skulle i tryck offentliggöras. Utom det att en stor del af dessa ritningar icke hafva något intresse för den stora allmänheten, och tillika deras utgifvande i tryck skulle förorsaka icke så obetydliga kostnader, fruktar jag äfven, att, om det bestämdes, att alla meddelanden, som gjordes våra officerare, skulle komma ut i tryck, sådant skulle försvåra ernäendet af de upplysningar, hvilka man företrädesvis skulle söka att inhemta. Mycket gerna skulle jag se, om talarens önskan kunde gå i fullbordan, att vid hvarje st rre försöksskjutning eller krigsvetenskapligt rön i Europa en svensk officer kunde vara närvarande; men jag fruktar, att detta icke kommer att bero på rikligheten af det anslag, som gifves, utan af helt andra förhållanden. Vid sådana tillfällen är man vanligen angelägen att utestänga alla andra, än de som omedelbart dermed hafva befattning och jag tror derföre, att vi få stanna vid en from önskan, såvida icke måhända några nya diplomatiska krafter sättas i verksamhet, hvilka mer än hvad förut varit fallet kunna verka till uppnäendet af ett sådant mål.

Jag har icke något yrkande att framställa.

Herr Hedlund: Med anledning af den siste talarens anförande, ville jag upplysa, att jag icke gjort något yrkande om tryckning af reseberättelserna utan endast omnämnt önskvärdheten deraf i allmänhet. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja jemte åtskilliga nej, och sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts framställning, då svaren utfollos med många nej jemte åtskilliga ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till punkten förnyats samt med många ja jemte åtskilliga nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Reseunderstöd
för ytterligare
två artilleri-
officerare.
(Forts.)

21:sta punkten.

Bifölls.

22:dra punkten.

Herr von Geijer: Jag kan, för min del, icke hafva något emot Utskottets förslag i denna punkt; det grundar sig på ett förut af Riksdagen fattadt beslut. Men jag kan icke underlåta beklaga, att ett reservationsanslag sådant som detta icke kunnat användas till sitt ändamål, hvarigenom statsregleringen i viss mån förryckes. Det är nemligen förhållandet med detta reservartilleri, att oakadt detsamma redan för 6 år sedan beslöts skola bildas med 3 batterier för hvarje regemente, d. v. s. med en nummerstyrka af tillsammans 7 å 800 man, så hade sistlidna år, enligt hvad en tryckt uppsats derom upplyser, nummerstyrkan icke hunnit uppböras till mera än — 4 man.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

23:dje punkten.

Bifölls.

24:de punkten.

Grefve Hamilton: Stats-Utskottet har i denna punkt gjort ett erkännande, som man har allt skäl att taga fasta på, nemligen, att om penningar äro behöfliga, Riksdagen bör lemna dem, och jag kan icke neka till, att Utskottet har rätt både deri, att en garnison i Karlskrona verkligen behöfves, och att Riksdagen bör dertill anslå medel. Jag vill således icke heller sätta mig emot det slut, hvartill Utskottet kommit, men vill för min del säga, att jag varit synnerligen frestad att yrka ett afslag med afseende å det sätt, hvarpå garnisonstjenstgöringen i Karlskrona blifvit bestridd, nemligen genom en rekrytskola. Jag tror af flera skäl, att detta är aldeles olämpligt, men då vi återkomma till denna fråga i 63:dje punkten, der det torde vara nödvändigt att närmare utveckla sin åsigt i detta ämne, har jag vid detta tillfälle blott velat uttala min mening, på det att man icke må tro, att jag här förbisett, hvad jag anser att man måste fästa uppmärksamhet på i en senare punkt.

Häri instämde Herr von Geijer.

Öfverläggningen förklarades sedermera slutad och punkten bifölls.

25:te—28:de punkterna.

Biföllos.

29:de punkten.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Emot detta förslag har jag egentligen icke någon anmärkning att göra, men om jag sammanställer 29:de och 30:de punkterna, finner jag en olägenhet deri, att det anslag, som i 29:de punkten blifvit föreslaget, har i likhet med hvad vid några föregående riksdagar egt rum, uppförts såsom ett "förslagsanslag högst". Vi hafva nemligen af gammalt haft endast tre slags olika anslag, nemligen ordinarie anslag, reservationsanslag och förslagsanslag. Skillnaden emellan dessa anslag består egentligen i dispositionen af de å desamma uppkomna besparingar, i det att nemligen besparingarne å ordinarie anslagen få af Kongl. Maj:t användas till de ändamål, som komma under samma hufvudtitel, besparingarne å reservationsanslagen deremot endast för de ändamål, för hvilka anslagen äro gifna, hvaremot besparingarne å förslagsanslagen icke få af Kongl. Maj:t disponeras, utan återgå till statsverket. Den besparing, som kan förekomma vid dessa sista anslag, är således egentligen icke någon besparing, enär den siffra, som är angifven för anslaget, endast är exempelvis utförd och kan utfalla antingen lägre eller högre än hvartill den är föreslagen. Utfaller den lägre, så utgår icke öfverskottet, utan lemnas tillbaka till statsverket, hvaremot då den utfaller högre, statsverket måste betala hvad som brister. Under de sista åren har emellertid införts ett slags anslag, som man kallat "förslagsanslag högst". Den vanliga regeln med afseende på förslagsanslagen har varit den, att Riksdagen har bestämt de grunder, hvarefter anslagen skulle utgå, och om beloppet blifvit öfverskridet, så har det varit därför att saken efter dessa grunder kostat mera; men nu har man i stället antagit att Kongl. Maj:t alltid borde hafva förmåga tillse att den uppförda summan skulle räcka för behofvet, och hittat på s. k. "förslagsanslag högst", hvilket i sjelfva verket icke är annat än ett uttryck af misstroende mot Kongl. Maj:t. Vidkommande nu förevarande anslag, så föreslog Kongl. Maj:t vid 1874 års riksdag, att det måtte blifva ett reservationsanslag, hvilket det också till sin natur borde vara, ty det kan variera högst betydligt, och då är det bättre att gifva en summa, som i medeltal uttrycker hvad som kan anses motsvara ändamålet, och hvarå besparingarne få därför användas, då utgifterna stiga till högre belopp. Det var emellertid kanske något högt beräknadt år 1874, och i stället för att då sätta det något mindre, föredrog Riksdagen att gifva ett "förslagsanslag högst". Följden af ett sådant tillvägagående se vi vid 30:de punkten, der det säges, att utgifterna blifvit så stora, att det behöfts mera medel, hvarföre Kongl. Maj:t föreslagit och Stats-Utskottet också tillstyrkt, att de besparingar, som uppstått på förslagsanslag högst, måtte af Kongl. Maj:t få användas. Hvad är detta nu annat än att göra anslaget till ett reservationsanslag? Förhållandet är, om jag jemför det ena med det andra, således följande: Kongl. Maj:t har begärt ett reserva-

tionsanslag, d. v. s. att för samma ändamål som anslaget få använda besparingarne; Riksdagen har svarat: vi gifva ett förslagsanslag högst. Kongl. Maj:t begär då att för två år få använda besparingarne, hvarpå Riksdagen svarar: åh ja! men blott för två år! Är det väl lämpligt att fortsätta på detta vis? Mig förefaller det, att man borde låta reservationsanslagen få vara reservationsanslag och förslagsanslagen förslagsanslag och icke tala om några förslagsanslag högst, hvarigenom man endast visar misstroende mot Kongl. Maj:t.

För min del tror jag, att det vore bättre, om man ville hålla sig mera konsekvent till det gamla samt icke söka afhjelpa förekommande behof än på ett sätt och än på ett annat, och sålunda lirka sig fram utan regel och system. Vår statsreglering är verkligen redan af gammalt så beskaffad, att det behöfves mycket arbete för att komma under fund med densamma, och det är derföre icke skäl att göra den ännu mera invecklad genom särskilda specialbestämmelser för nästan hvartenda anslag.

Herr Ekman, Carl: Hvad den föregående talaren yttrat, kan vara förtjent af ganska mycket afseende, men jag beklagar, att hans anmärkningar icke blifvit framställda vid ett sådant tillfälle, att desamma kunnat blifva föremål för någon närmare granskning inom Stats-Utskottet. Hade han gjort dessa anmärkningar vid remissen af den Kongl. propositionen, då hade det varit möjligt att inom Utskottet taga dem i en närmare granskning, och jag tviflar icke på, att man dervid möjligen kunnat komma till den åsigt, som han nu här uttalat. Såsom frågan emellertid nu står, tror jag verkligen icke, att det skulle vara klokt att företaga den nu föreslagna ändringen, och jag hemställer till honom sjelf, om det icke kan vara tillräckligt, att frågan nu blifvit väckt, hvarigenom den kan blifva föremål för pröfning vid en annan riksdag. I den nu föredragna punkten är icke föreslaget något annat än som står i full öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, och om man nu skulle göra någon ändring deri, synes det mig ganska tydligt, att man på visst håll skall fråga sig, hvarför denna ändring skett, och framställningen af skälen dertill skulle möjligen kunna föranleda ett resultat, som icke vore önskligt. Jag anhåller derföre, att Kammarerna behagade bifalla den föreliggande punkten, sådan den nu lyder.

Grefve af Ugglas: Till att börja med får jag fästa uppmärksamheten på att Utskottet icke torde haft något skäl att föreslå någon förändring i den rubrik, hvarunder detta anslag hittills förekommit; hvad deremot beträffar sjelfva frågan, att denna ändring icke egentligen skulle betyda något, får jag fästa en föregående talares uppmärksamhet på att om, såsom han sjelf omnämnde, man möjligen haft en fundering, att anslagets större eller mindre belopp skulle kunna vara beroende af Kongl. Maj:ts åtgörande, man just här har ett talande bevis på att så kan ske. Om detta anslag icke varit förslagsanslag högst utan blott ett

förslagsanslag hade Kongl. Maj:t icke behöft ingå till Riksdagen med begäran om bifall till denna ändring i åtskilliga aflöningsvilkor, som för närvarande äro bestämda. Kongl. Maj:t ensam skulle haft att göra upp denna sak, enär han haft ett obegränsadt förslagsanslag att disponera. Nu åter, då det är ett förslagsanslag högst, hvaruti en tillökning erfordras, måste till Riksdagen göras framställning, att med afseende på lönernas belopp Riksdagen må bevilja ökad anslag, och då beror det sedan på, huruvida Riksdagen vid pröfningen af de förhållanden, på grund af hvilka Kongl. Maj:t ansett förändringen behöffig, vill godkänna densamma och för det ändamålet anslå medel.

Jag säger ännu en gång, att ett förslagsanslag högst icke har en så ringa betydelse, emedan det naturligtvis har en slags makt att förhindra, det icke genom ändring i de vilkor, som förut varit bestämda i afseende på aflöningar, de summor, som dertill gifvits, skola kunna bringas upp till, jag vet icke hvad. Jag tror, att vi hafva fullt skäl att i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition bevilja ifrågavarande anslag.

Herr Wærn: Den siste talaren synes mig just hafva visat det misstroende mot Kongl. Maj:t, som jag anser icke vara på sin plats. Jag tror mig kunna säga, att Kongl. Maj:t aldrig har ansett sig kunna göra ändring i de grunder, hvarefter ett anslag skall utgå, när Riksdagen ställt ett förslagsanslag till Kongl. Maj:ts disposition, utan har Kongl. Maj:t, derest någon ändring i dessa grunder behöft förekomma, utan tvifvel gjort framställning derom till Riksdagen. Så har skett förut, och jag är öfvertygad att så kommer att ske äfven hädanefter.

Hvad sjelfva saken angår, har jag icke föreslagit, att detta anslag skulle blifva ett förslagsanslag, utan jag har ansett, att det borde blifva ett reservationsanslag. Ett sådant är bestämdt och kan icke öfverskridas, men Kongl. Maj:t har rättighet att använda besparingarne till det ändamål, hvartill anslaget är gifvet. Detta har Kongl. Maj:t också begärt, men blott för ett par år, emedan Kongl. Maj:t ansåg detta vara försigtigast, för att erhålla Riksdagens samtycke. Med afseende på hvad som här är att göra, ber jag få säga, att jag icke framställt något förslag, emedan det icke nu kan leda till någon praktisk följd. Jag borde utan tvifvel hafva läst Kongl. Maj:ts proposition så väl, att jag hade varit färdig, när den remitterades, att göra alla de förslag, jag önskade framställa, men jag kan icke finna, att, när jag icke då hann med detta, jag icke skulle kunna nu få yttra mig i denna fråga. Mitt ändamål har för det närvarande blifvit till fullo vunnet, när Stats-Utskottets ordförande sagt, att han finner att det ligger något i detta mitt yttrande, och att han vill tänka på saken. Om han är så god och fortsätter dermed, sätter jag icke i tvifvel, att ju icke rättelse skall på lämpligt sätt vinnas.

Herr von Ehrenheim: Då en ledamot af Kammaren fäst uppmärksamheten på oegentligheten i den rubrik, "förslagsanslag

högst“, som på senaste åren kommit in i statsregleringen, kan jag icke underlåta att med honom instämma. Det synes mig, som om det skulle vara särdeles svårt för Kongl. Maj:t att röra sig med anslag, hvilka antingen skola konsumeras för året, eller hvilkas besparingar icke få användas för ett följande år. Så nära kunna väl icke utgifterna på förhand beräknas, att icke, hvad som under ena året kan besparas, kan behövas för ett annat. Jag förenar mig således i den förhoppningen, att Herr ordföranden i Stats-Utskottet i framtiden måtte medverka dertill, att denna rubrik måtte utgå eller åtminstone högst sällan användas.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

Dispositionsrätt öfver besparingarne i garnisonstruppernas aflöningsanslag.
(Forts.)

30:de punkten.

Herr von Geijer: Det finnes ingen punkt i Utskottets betänkande, som kommit mig att så lifligt begrunda den ställning, i hvilken frågan om vårt landförsvars omorganisation befinner sig för närvarande, som den nu föredragna punkten. Icke desto mindre har jag haft betänklighet vid att nu taga till ordet, emedan jag måste erkänna, att jag icke i någon väsentlig mån kan komma till annat resultat än Utskottet. Dock finnes det något i Utskottets förslag, som torde böra förändras, och detta af, såsom jag tror, icke ovigtiga skäl. För dem, som känna organisationen af vår armé, är det väl bekant, att värfningssystemet, såsom det ännu, enligt författningarne qvarstår, är en mycket gammal inrättning. Detta system förskrifver sig från de tider, då värfningen hade för ändamål, bland annat, att uppfånga lösdrifvare, för att insticka dem i arméns leder, hvarom icke få ännu i värfningsstadgan med gällande kraft qvarstående paragrafer bära vittne. Enligt min åsigt hade, i sammanhang med höjande af garnisonstruppernas aflöning, en förändring bort ske i hittills varande ordning för manskapets antagande i tjänst.

Af den föredragna punkten inhemtas, att Kongl. Maj:t, i fråga om disposition af uppkomna besparingar på garnisonstruppernas aflöningsstat, föreslagit, att dessa besparingar måtte få användas, till bestridande af de ökade utgifter, som för värfning och aflöning visade sig vara af behovet påkallade. En del af aflöningsanslaget har nemligen icke kunnat användas, emedan det varit omöjligt anvärfva hela beräknade antalet rekryter på de vilkor, som enligt gällande föreskrifter kunde dem erbjudas. För uppbringande af värfvade arméns nummerstyrka till fulltalighet enligt stat, läser krigsstyrelsen anse att det vore tillfyllestgörande, om städjan ökades med några kronor och värfningskostnadsanslaget höjdes från 25 kronor till dubbla beloppet, eller 50 kronor för hvarje värfvad rekryt. Jag tror, för min del, att städjans höjning med så litet belopp icke kan komma att utöfva någon märkbar effekt. Det högsta en sålunda värfvad karl — t. ex. vid artilleriet — kan få i lön blir i allt fall endast 60 kronor. Huru långt är han icke ändock från den ekonomiska ställning, hvori den indelte soldaten

sig befinner. Med någon bestämd siffra kan man visserligen ej angifva, den indelte soldatens lönemolument; men i medeltal torde det säkert uppgå till dubbelt det nämnda beloppet, 60 kronor, och detta oaktadt hans rekrytexercis och öfriga öfningar för utbildning i yrket erfordra mycket mindre tid, än hvad fallet är med artilleristen. Under de sju åren 1869—1875, då man skolat uppbringa värfvade armén till högre numerär än den hade förut, har man gått baklänges i stället för framåt. Den har nemligen minskats med 631 man i stället för att den borde hafva erhållit en tillväxt af 943 man. Det ligger dock stor vikt på att ju förr dess hellre till dess fulltaliga nummerstyrka uppbringa åtminstone artilleriet, till hvilket vapen ej höra några indelta trupper. Om vi fortfarande skjuta upp att se värfvade arméns behof till godo och låta det gå utför såsom det hittills gjort, till dess kanske hela artilleriet är på väg att upplösas, så blifva svårigheterna och kostnaderna endast så mycket större, om vi en gång råka in i förhållanden, då vi à tout prix måste värfva. Den som lägger märke till, huru med värfningen sig förhåller, skall finna, att det är icke allenast de för ögonblicket rådande ekonomiska konjunkturerna, som underlätta eller försvåra legning af manskap till armén; om krig uppstår i Europa, ökas legningskostnaden. Jag har i min ort ofta haft tillfalle gifva akt på, huru, då det börjat se oroligt ut i Europa, kostnaderna för anskaffning af rekryter stigit i betydlig mån, för att sedermera åter nedgå, när lugnare politiska förhållanden inträdt. Jag tror därför, att man måste vara betänkt på att i betydlig mån öka de till ifrågavarande ändamål afsedda anslagen, om man vill uträtta något för vårt försvar verkligt nyttigt i den åsyftade riktningen under öfvergången till en ny organisation af landtförsvaret. Det är dock icke min mening, att nu uppställa något förslag i sådan syftning; dermed torde böra anstå till nästa år, då erfarenheten nog kommer att visa, att vi icke kunna komma till målet med de nuvarande anslagen för anskaffning af manskap till värfvade armén. Men redan nu skulle vi möjligen, genom en liten ändring i Utskottets förslag, kunna tyda på önskligheten af förändring i sättet för anskaffning af manskap till nämnde armé. Jag tror, att om vi kunde föranleda en ändring i värfningsstadgan, så vore dermed för vårt ändamål icke så obetydligt vunnet. I värfningsstadgan, som är efter hvad jag tror mycket gammal, föreskrifves, huru det skall tillgå med legning af folk till så väl indelta, som värfvade armén. Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten på, huru olika dessa föreskrifter ställa sig i afseende på de nämnda båda truppslagen. Om värfningen för den indelta arméns behof förekom snart sagt inga andra bestämmelser, än de som finnas intagna i § 5 och låta helt goda och beskedliga. Den 5 § lyder som följer: "Vid indelta armén och båtsmanshållet ega rust- och rotehållare, att, till ersättning af lediga nummer, sjelfve eller genom andra välkända personer lega". Jag vill minnas, att paragrafen har ungefär detta innehåll.

*Dispositions-
rätt öfver be-
sparingarne å
garnisonstrup-
pernas öf-
ningsanslag.*
(Forts.)

*Dispositions-
rätt öfver be-
sparingarne å
garnisonstrup-
pernas aflö-
ningsanslag.*
(Forts.)

Huru lyder åter värfningsstadgan i hvad den angår den egentliga värfvade armén eller de så kallade garnisonstrupperna. Här-om innehåller stadgan från början en mängd paragrafer, af hvilka några visserligen sedermera blifvit upphäfd, men ett stort antal står kvar. Jag tager mig friheten citera några af de senare. Värkning får icke under hvad förevändning som helst ske, under det truppen är inqvarterad. Värfvare, när de skickas att värfva utom garnisonsorten, skola vara försedde med regenmetschefens plakat; Konungens Befallningshafvande skall om värfvarens ankomst särskildt underrättas; och värfvaren får icke taga en enda man med sig från orten utan att vederbörande kronobetjent sådant medgifvit och sett till, att den anvärfde icke är en kronans fånge. Man synes fruktat, att soldater här skulle komma att liksom de franska s. k. volontärerne under Napoleons tid, föras i kedjor till depöterna. Hvertill kunna nu alla dessa minutiösa bestämme ser tjena, om ej till att hos befolkningen väcka afsky för allt hvad soldatvärfning heter. Jag tror, att det med hänsyn härtill vore af vigt, om man i den föreliggande punkten kunde göra en sådan ändring, hvarigenom liksom en önskan uttalades, att de besparingar, hvarom här är fråga, måtte så litet möjligt är användas till värfningsarfvodet och i stället till aflöningshöjande. Värfningskostnader måste naturligtvis alltid finnas; men att de, såsom i Kongl. Maj:ts proposition förutsattes, upptagas till ett visst bestämdt belopp, synes icke behöfligt. Om Riksdagen lemnar sitt bifall till den föredragna punkten oförändrad, kan det tydas, som Riksdagen icke funne skäl vara för handen att ordna värfningen af soldater till garnisonstrupperna på annat sätt än hittills eller att ändra värfningsstadgans bestämmelser i detta hänseende till mera likhet med de föreskrifter den innehåller om legning af manskap till inddelta armén.

Det vill synas mig, som krigsstyrelsen borde tänka på att den gamla och i närvarande tiden olämpliga värfningsstadgan behöfver omarbetas. Jag anser därför, att en ändring borde göras i hvad Utskottet här hemställt, så att hvad der talas om värfningskostnader utginge. Jag vill icke nu göra något yrkande i detta afseende, emedan jag vet, att andra begärt ordet, som bättre än jag kunna formulera ett sådant ändringsförslag. Möjligen vore det skäl att återremittera punkten, då Stats-Utskottet måhända kunde inkomma med förslag till en underdånig skrifvelse i den syftning jag angifvit.

Herr Hedlund: Sådana omständigheterna nu äro, lär det icke kunna komma i fråga annat än att bifalla detta förslag. Dock skulle jag med ett sådant bifall icke vilja förena något slags understöd af vare sig de i Arméförvaltningens utlåtande eller Kongl. Maj:ts proposition framställda förslag till afhjelpande af det öfverklagade onda. Ett sådant understöd från Riksdagens sida ligger dock efter min tanke otvifvelaktigt i följande ord, som förekomma i Utskottets hemställan: "efter hvad Arméförvaltningen i ämnet föreslagit och Kongl. Maj:t gillat skulle under åren 1876--1877

uppstå så väl för värfningskostnader och städja vid garnisonsregementena i allmänhet, som till arfvoden åt batterihandtverkare vid artilleriet“. Ett på sådant sätt formuleradt beslut berör vissa moment, hvaröfver jag tror, att Riksdagen gör rättast i att icke uttala sig; det bör efter min tanke vara Kongl. Maj:ts ensak att vidtaga sådana åtgärder, som han anser lämpliga och nyttiga för att göra de i fråga varande regementena så fulltaliga och tjänstbara som möjligt. Jag tillåter mig därför hemställa, att den af mig citerade mellanmeningen må få utgå, och Kammaren således fatta följande beslut, “att till bestridande af de ökade utgifter, som kunna vara af nöden för att hålla de värfvade garnisonsregementena mera fulltaliga och tjänstbara, måtte få användas icke allenast etc.“ Jag ber, att såsom grund för det af mig sålunda tillstyrkta förslaget få anföras några ord, i det jag anhåller, att Kammaren måtte benäget öfverse, om jag derigenom för en stund uppehåller Kammarens tid; jag förbereder hellre härpå, än att jag lofvar vara kort, men slutar med att tala ganska länge. Det är verkligen förhållandet, att en afväpning i stor skala för närvarande pågår vid våra värfvade garnisonsregementen, så stor, att äfven rätt ifrige fredsvänner tycka, att det går något för hastigt. Vid föregående riksdag har man sökt att afhjelpa detta genom anväsende af ett ökad t anslag, och sedan Kongl. Maj:t derefter sport vederbörande regementschefer rörande sakernas tillstånd och de åtgärder, som kunde vara lämpliga att vidtaga, hafva olika svar inkommit. Man har sagt, att tiden varit för kort för att i ämnet vinna tillräcklig erfarenhet och i allmänhet gifvit temligen undvikande svar; och hvad Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angår, hade man icke heller der velat lägga sanningen naken i dagen. Med någon förvåning finner jag, i förbigående sagdt, att Chefen för Göta artilleriregemente sett saken lugnast. Det är dock faktiskt, att vakanserna der uppstiga till ett särdeles stort antal, och detta oaktadt man tagit sin tillflykt till att i betydlig mängd värfva ynglingar på 15 till 16 år. Man säger sig visserligen vilja genom en god utveckling sätta dem i stånd att uppbära en soldats skyldigheter; men erkännas måste dock, att sådant är en nödfallsåtgärd af betänklig beskaffenhet. Jag vet icke hvad den föregående talaren afsåg, då han icke ville göra garnisonerna till rekrytskolor. De måste, efter min mening, äsyfta äfven detta ändamål; men då man kommer med rekryter om 15 till 16 år och vill dana dem till soldater, så har man råkat in på en farlig väg, om man också af omständigheterna drifvits dertill. I förbigående vill jag nämna, att äfven i andra länder förekomma enahanda svårigheter, som de här omhandlade. I England, der man kostar så mycket på sina soldater, hafva rymningarne tilltagit i fruktansvärd grad, så att efter tillförlitliga uppgifter många regementen finnas, som knappt hafva hälften af sin numerär. Vi äro således icke ensamma om sådant, och orsakerna torde ligga djupare än att man bör söka dem i blotta penningefrågan.

Hvad är nu af vederbörande myndigheter och Arméförvaltningen föreslaget till det ondas afhjelpande? Hufvudsakligen tre sär-

*Dispositions-
rätt öfver be-
sparingarne å
garnisonstrup-
pernas aflö-
ningsanslag.
(Forts.)*

*Dispositions-
rätt öfver be-
sparingarne å
garnisonstrup-
pernas aflö-
ningsanslag.
(Forts.)*

skilda åtgärder, nemligen att förlänga kapitulationstiden, att öka städjan och att höja arfvodet åt värfvaren. Jag tror, att af dessa förslag kan endast det mellersta anses acceptabelt. Att höja kapitulationstiden vore efter min tanke att slå in på en alldeles origtig väg, en väg, som man redan börjat öfvergifva, och jag skulle icke önska, att Riksdagen understödde en sådan åsigt. Att höja arfvodet åt värfvaren må vara en nödvändighet, men är då en nödvändighet, som icke bör vinna det ringaste stöd från Riksdagens sida. Jag vill nu icke ingå på något tal om det sätt, hvarpå dessa värfningar skett, kanske hafva förhållandena blifvit bättre i senare tider, men jag har dock för icke så lång tid sedan och just i Stockholm bevittnat upprörande saker i detta afseende. I dessa dagar har här utkommit en skrift, hvars författare icke kan misstänkas vara ovänligt stämd mot våra militära myndigheter, hvilken skrift synes mig i alla afseenden förtjent att beaktas af dessa myndigheter. Denna skrift visar oss en ganska praktisk väg för garnisonslifvets upphjelpande och försättande i ett mera tillfredsställande skick än det nuvarande. Den går ut på att bestämma kapitulationstiden till tre år, att anordna undervisningen under dessa tre år till en ordentlig skola för ungdomen och småningom så in på den väg, som Kongl. Maj:ts proposition till härordning vid förliden riksdag innebar, nemligen att i regeln permittera manskapet under de sista åren; för specialvapnen, skulle jemväl den tid införas, som i propositionen föreslogs. På detta sätt skulle svenska folket småningom vinna erfarenhet, huru en sådan krigsskola skulle i verkligheten komma att taga sig ut, och de skräckfulla föreställningar, man nu har om garnisonslifvet, skulle derigenom småningom gifva vika. Vilja vi komma till något resultat i det nu föreliggande ämnet, är det efter min tanke alldeles nödvändigt, att något göres för att höja garnisonensregementena i anseende. Vårt folk blifver med hvart år äfven i de djupa lagren allt mera ömtåligt för sitt anseende. Man behöfver icke umgås mycket inom de arbetande klasserna för att finna, huru ambitionskänslan hos arbetaren blifver allt större. Qvarstår det såsom något nedsättande att taga värfning, så tror jag icke att det hjälper att öka städjan eller förbättra de ekonomiska villkoren i allmänhet. Det är ett långt och lärorikt kapitel, detta; men då jag icke vill hålla något slags föreläsning, allra minst der det icke behöfs och der det kan vara nog med en antydning, så slutar jag, men lägger alla dem på hjertat, som intressera sig för detta ämne, huru viktigt det är, att svenska folket får se andra bilder från garnisonslifvet än dem, hvarvid man nu fått vänja sig. Det är t. ex. nu ingenting ovanligt, att en ledamot af fattigvårdsstyrelsen i en garnisonsort får under loppet af kort tid mottaga många af de mest förfallna menniskor, ännu i den bästa mansåldern, på hvilkas prestbetyg står "f. d. artillerist" och i Stockholm "f. d. gardist". Under sådana förhållanden tror jag icke det är möjligt att i förevarande fråga uträtta något, utan att gripa in i den verkliga orsaken till det onda och der söka medlen till dess afhjelpande. Det sker efter min tanke icke genom

att öka arfvodet, men ej heller genom att öka kapitulationstiden. I senare fallet må man blott hafva för ögat det förhållandet, att om man vill städja en tjenare eller anställa annan arbetare på en tid af tre år, skulle man icke deri lyckas. Ja! om jag föreslog mina gamla tjenare, att taga städja på tre år, så skulle de helt visst hellre lemna tjensten än binda sig för så lång tid. Kan man då föreställa sig, att en ordentlig karl skulle vilja för längre tid binda sig vid ett lif, som kanske föresväfvar honom i ganska mörka färger; dertill skulle han blott kunna drifvas af den yttersta nöd, såsom förhållandet var under åren 1868 och 1869. För mig är det klart, att så länge man rekryterar på så lång tid, som nu är förhållandet, får man icke något dugligt folk. Men tager man en kortare tid och gifver man dem derunder en god och lämplig undervisning och säger man slutligen till dem, att, om de uppföra sig på berömvärdt sätt, skola de såsom utmärkelse få tjena qvar under ännu ett år, så tror jag, att man skulle uträtta mycket mera. Jag har för min del mycket förtroende till det goda som friheten kan uträtta, men mycket litet till tvånget.

På grund af hvad jag nu anfört, får jag vördsamt hos Talmannen anhålla om proposition å bifall till det af mig framställda förslaget, eller att Kammaren måtte fatta följande beslut: "att till bestridande af de ökade utgifter, som kunna vara af nöden för att hålla de värfvade garnisonsregementena mera fulltaliga och tjänstbara, måtte få användas etc." lika med Utskottets hemställan.

Grefve Hamilton: Till en viss grad är jag ense med den siste talaren, nemligen så till vida, att jag önskar, att ur det af Utskottet formulerade beslutet måtte uteslutas ett par ord.

Man må beklaga, att rekryteringen vid de värfvade regementena under senare tider varit svår, och att följaktligen ett stort antal vakanser uppstått. Jag finner det likväl vara ganska naturligt att, då en ung, frisk och ordentlig arbetare är i tillfälle att under åtnjutande af sin frihet förtjena högst betydligt mer än hvad han såsom soldat kan erhålla, det måste erfordras hos honom en särskild fallenhet och lust för det militära yrket, för att han skall binda sig för viss tid till en tjenstgöring, som är honom temligen obekant, under det att han vet sig kunna beqvämligen och väl lefva i de förhållanden, hvarvid han är van. Det är då gifvet, synes det mig, att under en tid, då tillfälle till arbetsförtjenst och dertill högst betydlig aldrig saknas den ordentlige arbetaren, det alltid måste blifva svårt att få soldater, huru man än ställer sig. Då man nu vill vidtaga någon åtgärd för att afhjälpa detta missförhållande, måste väl denna åtgärd bestå deruti, att man dels gör vilkoren för inträde i krigstjenst något mer lockande än de hittills varit, och dels ställer så till, att soldaten under sin tjenstetid befinner sig väl och finner sig vinna något för sin framtid, om icke i ekonomiskt hänseende direkt, likväl genom de insigter han i tjensten förvärfvar.

*Dispositions-
rätt öfver be-
sparingarne å
garnisonstrup-
pernas aflö-
ningsanslag.
(Forts.)*

Dispositionsvätt öfver besparingarne å garnisonstruppernas aflösningsanslag.
(Forts.)

Jag tror, att i det sistnämnda hänseendet ganska mycket under senare tider blifvit gjordt. Det arbetas vida mera med soldaten nu än förr, för att göra honom till en ordentlig och duglig man. Men i afseende på hans lönevilkor står det fortfarande på ungefärligen samma punkt. Den lockelse, det skulle för honom innebära att få städjan beräknad till 8 kronor om året, synes mig blifva högst obetydlig; det är ungefär så mycket, som en bärare här i staden under flyttningstid förtjenar på en dag. Med den ifrågasatta förhöjningen af städjan tror jag således icke, att något särdeles skulle vinnas.

Annå mindre tror jag, att det är skäl att söka befordra rekryteringen vid de värfvade regementena genom att höja anslaget för sjelfva värfningen från 25 till 50 kronor. Det heter visserligen, att med detta belopp skulle bestridas "arfvode åt värfvare och andra med rekryteringen förenade kostnader". Hvilka dessa kostnader kunna vara annat än värfvarens arfvode och betalningen för hans värfningsresor i landsorterna, vet jag icke; men jag tror knappast, att deri kan inbegripas något annat. Äro nu 25 kronor tillräckliga för att gifva värfvaren en liten belöning för hans besvär och för betalningen af hans resor, så förstår jag icke hvartill dessa nya 25 kronor skulle användas, om icke för att, hvad ingen här torde önska, värfvaren må ega friskt med penningar, då han sätter sig i beröring med de ynglingar, han vill för-må att ingå i krigstjenst.

Det är således mot den föreslagna fördelningen och användandet af de här begärda medlen, som jag tror, att man med skäl kan rigta några anmärkningar, och, utan att vilja ingå i något bedömande af huru medlen bättre skulle kunna för ändamålet användas, föreställer jag mig likväl, att det vore skäl, att Riksdagen lemnade Kongl. Maj:t och Chefen för Landtförsvarsdepartementet fria händer att, utan att vara bunden vid något Riksdagens beslut, använda tillgängliga medel på ett för de värfvade regementenas uppehållande vid stadgad numerär så fördelaktigt sätt som möjligt. Det är endast ur denna synpunkt, som jag, lika med Herr Hedlund, vill hafva någon förändring i det af Utskottet formulerade beslutet. Jag vet icke rätt, huru långt hans önskan sträckte sig; för mig vore det tillfyllest, om Kammaren ur beslutet uteslöte orden "efter hvad Arméförvaltningen i ämnet föreslagit och Kongl. Maj:t gillat, skulle". Om de orden gå ut, och anslaget således utan vidare blir staldt till Kongl. Maj:ts disposition, tror jag, att man kommer så långt i denna sak, som är möjligt vid innevarande riksdag. Jag anhåller således om proposition på bifall till Utskottets förslag med uteslutande af de nyss anförda orden, då beslutet skulle blifva så lydande: "att till bestridande af de ökade utgifter, som under åren 1876—1877 uppstå så väl för värfningskostnader och städja vid garnisonsregementena i allmänhet som" etc. etc.

Grefve Lagerberg: Då jag har någon erfarenhet i denna sak må det ursäktas mig, om jag ber att deri få yttra några ord.

Det är icke min mening att i likhet med den aktade representanten från Göteborg och Bohuslän inlåta mig på någon undersökning af lämpligheten att förvandla de nuvarande värfvade regementena till treklassiga folkhögskolor; jag skall endast hålla mig till saken. sådan den företer sig i verkligheten.

Det är utan tvifvel. att vid den värfvade armén en avväpning pågår, som är egnad att ingifva farhågor. Frågan gäller derföre nu att kunna på något sätt afhjelpa detta förhållande, och dertill finnes, så vidt jag kan förstå, icke något annat medel än pengar, pengar, och återigen pengar. Det är väl känt hvilka jämförelsevis stora fördelar den indelte soldaten har emot den värfvade och att den värfvade derföre vill komma i åtnjutande af ungefärligen samma vilkor, är helt naturligt. Så är ock förhållandet om man jemför den värfvade soldaten med arbetaren. För 6 till 10 år sedan fick man manskap till de värfvade regementena nära nog för intet och nästan alltid i garnisonsorten. Kronan bestod då kompanichefen 5 riksdaler banko för hvarje nummer årligen, och dermed var han skyldig ansvara för värfningen och bestrida alla dermed förenade kostnader. Detta gick temligen väl för sig på den tiden, då tillgången på folk var riklig. Numera har en stegrad välmåga och lättare förvärfvad arbetsförtjenst — någon annan anledning kan jag åtminstone icke utfinna — högst betydligt minskat tillgången på folk och man har. för att fylla nödigt antal nummer, nödgats skicka omkring värfvare i landsorterna. Sådant kostar naturligtvis mycket penningar, och kostar mer, ju längre bort man får skicka värfvaren. Detta är orsaken, hvarföre här värfningskostnaden blifvit ifrågasatt till 50 kronor per nummer, likasom man ett föregående år under andra förhållanden trott sig kunna åtnöjas med 25 kronor för samma ändamål. Dermed får man icke, som jag hört enskildt af Kammararens ledamöter yttras, föreställa sig, att hela detta belopp, eller 50 kronor, skall komma värfvaren till godo, utan ligger i denna summa äfven de öfriga kostnader som af värfningen föranledas. Nu går vid värfningen i allmänhet till på så sätt, att chefen skrifver till Konungens Befallningshafvande i det län der värfningen skall ske och tillkännagifver, att man har för afsigt att der anställa värfning. Värfvaren. vanligen en underofficer eller korporal, skickas derefter dit, reser omkring i länet och efterhör dem, som vilja blifva soldater samt uppgör kontrakt med dem, och för derefter dem han lyckas värfva antingen med sig eller skickar han dem till garnisonsorten per ångbåtslägenhet eller jernväg. Alla kostnader härför, för värfvarens egna resor och för de värfvades, deras vivre m m. ligga i dessa 50 kronor. Dessutom är det bruket, att värfvaren i och för värfningsbesväret, hvaraf han för öfrigt icke har någon inkomst, åtnjuter en dusör, som också utgår af dessa 50 kronor, och som varierar mellan 10 och 20 kronor. Det var egentligen denna upplysning jag ville meddela, då jag både enskildt och under diskussionen hört den föreställningen uttalas att dessa 50 kronor voro bestämda för värfvaren ensam.

*Dispositions-
rätt öfver be-
sparingarne å
garnisonstrup-
pernas aflö-
ningsanslag.*
(Forts.)

Disposition-
rätt öfver be-
sparingarne å
garnisonstrup-
pernas aflö-
ningsanslag.
(Forts.)

Hvad åter angår städjans förhöjning från 5 till 8 kronor under de tre första tjensteåren och till 16 kronor under de tre följande kan jag icke finna annat än att detta är en rätt betydlig förhöjning, som icke bör förfela att utöfva någon lockelse på dem, man vill värfva. Städjan utgör då 72 kronor för en sex års kapitulant, och när man har rättighet gifva ut denna summa nära nog genast eller högst några månader efter värfningen, t. ex. när den värfvade svurit fanan eller blifvit approberad rekryt, så bör väl i denna summa ligga en icke obetydande frestelse, helst då tillika tages i beräkning att den värfvade under tjenstetiden har en någorlunda god lön och får lära åtskilligt af nytta för framtiden. Man bör vid bedömandet af de nuvarande värfvade regementena icke lemna ur sigte den uppfattning som i fordna tider gjorde sig gällande och som äfven nu i någon mån kan ega sitt berättigande, eller att de äro en slags statsekonomisk inrättning, ämnade, om jag får begagna det uttrycket, att upptaga individer, hvilka, om de icke blefve antagna som soldater och erhöle den tillsyn och vård som nu egnas dem, törhända eljest skulle falla andra inrättningar till last. Man kan väl icke dölja för sig, att bland dessa individer kunna finnas många, med hvilka försöket lyckas och af hvilka man har heder, under det att andra finnas, hvilka det icke står till att hjälpa utan som förfalla. Sådant ligger i sakens natur.

Hvad nu beträffar uteslutande af mellanmeningen i det af Utskottet formulerade beslutet, så skulle jag, om derigenom ej kommer att läggas något hinder för Kongl. Maj:t att förhöja städjan på föreslaget sätt, icke vilja sätta mig deremot. Jag har icke så noga tänkt derpå, men det synes mig knappast möjligt. Skulle å andra sidan mellanmeningens uteslutande göras till vilkor för det ifrågavarande anslagets erhållande, måste jag förena mig med dem, som derom gjort yrkande.

Herr Mannerskantz: Det mesta af hvad jag kan hafva att säga, har visserligen redan blifvit sagdt af föregående talare; men i en sådan vigtig sak som denna är jag af den åsigt, att man icke kan för ofta upprepa hvad man anser riktigt.

Det är för mig alldeles klart, att vi nu befinna oss på den punkt, att vi måste från ett gammalt system öfvergå till ett nytt, — och deribland, med särskildt afseende å hvad som nu föreligger — att vi måste utbyta den fordna värfvade armén mot hvad jag ville kalla, en *lönad* armé. Likväl har Arméförvaltningen i sina till Krigsministern gjorda och af honom godkända framställningar envist hållit fast vid det gamla systemet och, för att afhjelpa de ökade svårigheterna vid rekryteringen, icke föreslagit någon annan åtgärd än en förhöjning i legan och värfningskostnaden. I gamla tider och under andra förhållanden kunde det gå för sig att locka in folk på den militära banan genom att gifva en mer eller mindre obetydlig dusör, för en gång vare sig åt värfvaren, som anskaffade karlen eller åt den som genom hvarjehanda medel lockades att låta värfva sig. Nu åter befinna vi oss i den

ställning, att vi ärven på det militära området måste ställa oss statsekonomiens naturliga lagar till efterrättelse, och att vi således, om vi vilja hafva en aflönad soldat, måste betala honom hvad han begär och kan få på annat håll. Detta sker icke genom att bjuda honom den lilla förhöjningen i legan af 3 kronor om året. Legan är nu 5 kronor och den årliga lönen 60 kronor. Lägger jag härtill den föreslagna förhöjningen med 3 kronor, skulle hela aflöningen för året ändock icke komma att uppgå till mer än 68 kronor om året, och jemför jag härmed en vanlig dränglön på landet eller hvad en dagakarl kan förtjena på året, utfaller jemförelsen så illa, att väl icke genom en dylik så liten förhöjning någon verksam åtgärd kan anses vidtagen till rekryteringsens underlåtande. Men höj soldatens arfvode för månad från 5 till 7 eller 8, kanske ända till 10 kronor, gif honom derjemte under tjenstetiden en god behandling och eu uppfostrande undervisning, hvaraf han kan hafva praktisk nytta då han lemnar tjensten, bind honom icke till längre tjenstgöringstid än som erfordras för en fullständig krigsbildning, och då denna utbildning är vunen gif honom då frihet att under större delen af året använda sina arbetskrafter i fredliga sysselsättningar, men sök ändå att hålla honom kvar vid regementet genom att gifva honom nöjaktig aflöning äfven då han emellan de årliga öfningarne är permitterad, och jag är öfvertygad, att, om lönevilkoren endast ställas i någon motsvarighet med hvad han annorstädes skulle kunna förtjena, man inom kort skall hafva den, såsom jag upprepar att jag vill kalla den, lönade arméns leder fyllda. Det sätt, som jag nu antydt, eller att låta äfven den permitterade soldaten uppbära en någorlunda tillräcklig aflöning, ehuru väl han derjemte får för egen räkning använda sin arbetskraft, har redan under den tid jag var i tjenst användts med mycken fördel; ty det bästa folket vid det regemente, der jag tjenade, var just de, som efter fullbordade öfningar voro permitterade och arbetade i landsorterna, under det att de från regementet genom det sätt, hvarpå passevolansvilkoren der voro ordnade, uppburo en kontant inkomst af 30 till 40 kronor årligen. Med begagnande af det systemet och med den omsorgsfulla behandling som egna des manskaper, behöfde man då icke skicka ut värfvare till skilda delar af landet, utan hade fullt upp med ungt folk, som frivilligt ville inträda i regementets tjenst — och jag tror mig kunna säga att dessa goda förhållanden sedan hafva fortfarit intill denna dag.

Allt detta, som jag nu nämnt, har från de "värfvade" corpsernas befälhafvare blifvit framhållet såsom det sätt, hvarpå man borde gå till väga för fyllande af arméns numerär, och påträffas än här och än der i de från dem inkomna förbättringsförslagen, men man har i Arméförvaltningen lemnat just det, som skulle kunna göra verkan, å sido och hållit sig kvar vid de gamla länge sedan föråldrade bestämmelserna, som förslå till intet. För närvarande tror jag emellertid icke, att man kan här göra något annat vid saken, än att instämma i Grefve Hamiltons förslag; men jag vill önska, att de ärade vederbörande måtte taga saken i förnyadt noggrant öfvervägande och till en följande riksdag, ju

*Dispositions-
rätt öfver be-
sparingarne å
garnisonstrup-
pernas aflö-
ningsanslag.*
(Forts.)

*Disposition-
rätt öfver be-
sparingarne å
garnisonstrup-
pernas aflö-
ningsanslag.*
(Forts.)

förr dess hellre, inkomma med förslag till sådana förändrade anordningar, att soldatens lönevilkor må komma att *ungefärligen* motsvara hvad han skulle kunna förtjena på annat håll. Efter min uppfattning behöfva hans vilkor icke ställas alldeles så höga som den frie arbetarens, blott man gifver honom ersättning för den högre arbetsförtjenst, hvarom han går miste, genom att bereda honom en omsorgsfull undervisning i sådant som kan blifva till nytta för hans framtid. Jag tror, jag upprepar det, att man genom att på det sättet helt och hållet lemna det gamla systemet och slå in i en ny riktning, skulle i öfverensstämmelse med närvarande tids fordringar få tillräckligt med folk för det ändamål, som här är i fråga.

Jag förenar mig med Grefve Hamilton.

Herr vice Talmannen: Mot det förslag, som af Herr Hedlund blifvit framställt, och i hvars syftning Grefve Hamilton instämt, kan jag för min del icke finna något att invända. Det mål, som Kongl. Maj:t afsett, vinnes naturligen ännu bättre derigenom att de ifrågavarande besparingarne å löneanslaget för de värfvade garnisonstrupperna ställas till Kongl. Maj:ts disposition i och för uppehållande af värffningen och af en större tjenstbarhet vid garnisonsregementena. Men jag ber dock att få föreslå ett litet tillägg i det af Herr Hedlund formulerade beslutet. De af Kongl. Maj:t begärda medlen äro afsedda, icke blott till bestridande af värffningskostnaden och städjans förhöjning, utan äfven särskildt till höjande af arfvodena för batterihandtverkarna vid artilleriet. Om nu Utskottets hemställan bifölles med den af Herr Hedlund föreslagna redaktionen, skulle ingen möjlighet inrymmas för Kongl. Maj:t att öka dessa batterihandtverkares arfvode utöfver det belopp, hvartill detsamma hittills varit af Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt bestämdt, eller 36 kronor, under det att Kongl. Maj:ts afsigt varit att i öfverensstämmelse med hvad Arméförvaltningen föreslagit höja arfvodet till 120 kronor. Af denna anledning skulle jag vilja hemställa till den värde förslagsställaren, att han måtte medgifva ett tillägg i sitt förslag. Den förevarande punkten skulle enligt herr Hedlunds förslag erhålla följande lydelse: "att till bestridande af de ökade utgifter, som kunna vara af nöden för att hålla de värfvade garnisonsregementena mera fulltaliga och tjenstbara måtte få användas" etc. Häri ber jag nu att få göra det tillägget, att efter ordet "tjenstbara" måtte få inskjutas orden "samt till arfvoden åt batterihandtverkare vid artilleriet". Då beviljas allt hvad Kongl. Maj:t begärt, men han får friare händer än om punkten antoges med den lydelse Utskottet föreslagit, och jag kan icke föreställa mig att Kongl. Maj:t skulle hafva något emot ett dylikt förtroende votum från Kammarern och, såsom jag hoppas, äfven från Riksdagen i dess beslut.

Herr Hedlund: Det ligger i sakens natur, att, om det af Herr Rosensvärd föreslagna tillägg är nödvändigt, jag icke har

något att deremot invända. Men jag får bekänna, att jag ej kunnat föreställa mig, att icke Kongl. Maj:t skulle kunna gifva ökade arfvoden åt dessa batterihandtverkare, utan att sådant vore uttryckligen af Riksdagen beslutadt. Jag hade trott, att ett sådant särskildt uttalande af Riksdagen icke skulle vara erforderligt, då man lemnade ett generelt medgifvande till de ifrågavarande medlens användande.

*Dispositions-
rätt öfver be-
sparingarne å
garnisonstrup-
pernas aflö-
ningsanslag.*

Grefve Hamilton: Då det förslag som Herr Hedlund framställt, med det af Herr Rosensvärd gjorda tillägg, uppfyller hvad jag med mitt förslag afsåg, eller att Kongl. Maj:t måtte få fria händer att på ett bättre sätt, än hvad Utskottets förslag medgifver, använda medel till garnisonsregementenas uppehållande vid föreskrifven styrka, vill jag gerna, för att icke öka antalet af olika meningar, förena mig i nämnde herrars förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma endast blifvit af Herr *Hedlund* yrkat, att punkten skulle antagas med följande förändrade lydelse: "att till bestridande af de ökade utgifter, som kunna vara af nöden för att hålla de värfvade garnisonsregementena mera fulltaliga och tjenstbara, samt till arvoden åt batterihandtverkare vid artilleriet, måtte få användas etc" (lika med Utskottets förslag); framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på antagande af Herr *Hedlunds* förslag, hvilken proposition med ja besvarades.

31:sta och 32:dra punkterna.

Biföllos.

33:dje punkten.

Lades till handlingarne.

34:de—38:de punkterna.

Biföllos.

Den vidare föredragningen af utlåtandet blef härefter uppskjuten till sammanträdet å eftermiddagen.

Anmälades och bortlades från nedan nämnda Utskott inkomna memorial och utlåtanden, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 35, i anledning af erhållen återremiss å Utskottets utlåtande.

Första Kammarens Prot. 1876. N:o 11.

N:o 26, angående väckta motioner om understöd åt inbyggare inom Kumla socken af Örebro län, hvilka lidit skada till följd af ett inträffadt skydrag;

N:o 36, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Utskottets utlåtande N:o 28 mom. 12 i fråga om väckt motion om anvisande af anslag till understöd för byggandet af smärre båthamnar vid de större fiskelägena inom riket;

Banko-Utskottet:

N:o 7, med förslag till ändringar i Bankoreglementet och i Riksbankens aflöningsstat;

Lag-Utskottet:

N:o 23, i anledning af väckta motioner om förändrad lydelse af 6:te punkten i 19 § af Kongl. förordningen om nya Strafflagens införande den 16 Februari 1864;

N:o 24, i anledning af väckta motioner angående förändring i gällande stadganden rörande prestval samt val af folkskolelärare, klockare, organist och annan kyrkobetjening;

N:o 25, i anledning af väckt förslag om förklaring af gällande stadganden rörande jäf mot domare i hushållsmål af allmän beskaffenhet;

N:o 26, i anledning af väckt förslag om förändrad lydelse af 1 § i gällande förordning angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Kammaren åtskildes kl. nära 3 e. m.

In fidem

O. Brakel.